

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Gabriel Pisani

Etnický rozměr reakcí čtenářů na informace o násilí v mediální zprávě – replikační studie

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jaromír Mazák, PhD.

2021

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu této práce Mgr. Jaromíru Mazákovi, PhD. za pečlivé odborné vedení, za konzultace a rady při zpracování této práce, a především za ochotou pomoci v případě jakéhokoliv problému.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Abstract

The work is a partial replication of the American study "Race, Crime, and Emotions" by C. Burge and G. Johnson (2018). The object of interest of the work is the impact of ethnicity within the exposure of intergroup or intragroup threat on the individual's emotional response and punitive tendencies. It is examined using an experimental questionnaire with several versions of a fictional article about a murder. This work aims to determine whether the replicated study is limited by the specific social context for which it was designed, or whether the research design can also be applied to another intergroup conflict, both theoretically and practically. This work is divided into the theoretical and practical part. The theoretical part examines whether the hypotheses set out in the original study can also be applied in the Czech context. The practical part is a replication of the research of the original study. The experimental questionnaire was completed by 131 respondents living in the Czech Republic. The sample also includes respondents of Roma origin. In this work, I come to the conclusion that the original research can be used in the Czech environment.

Keywords: ethnicity, violence, media, intergroup conflict, intragroup conflict, emotion, collective emotion, punitiveness

Abstrakt

Práce je částečnou replikací amerického článku "Race, Crime, and Emotions" od autorů C. Burge a G. Johnson (2018). Objektem zájmu práce je vliv etnicity v rámci vystavení meziskupinové či vnitroskupinové hrozby na jedincovu emoční odezvu a kárné tendence. Zkoumán je za použití experimentálního dotazníku s několika verzemi fiktivního článku pojednávajícího o vraždě. Cílem této práce je zjistit, zda je replikovaná studie omezena konkrétním společenským kontextem, pro který byla navržena, či lze výzkumný design aplikovat také na jiný meziskupinový konflikt, a to jak teoreticky, tak prakticky. Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je analyzováno, zda lze hypotézy stanovené původní studií aplikovat také v českém kontextu. Praktická část je replikací výzkumu původní studie. Experimentální dotazník vyplnilo 131 respondentů žijících v České republice. Vzorek zahrnuje také respondenty romského původu. V práci docházím k závěru, že původní výzkumný design lze po drobných modifikacích použít v českém prostředí.

Klíčová slova: etnikum, násilí, média, meziskupinový konflikt, vnitroskupinový konflikt, emoce, kolektivní emoce, kárné tendence

Obsah

Poděkování.....	2
Abstract.....	4
Abstrakt.....	5
1. Úvod.....	11
2. Teoretická část.....	14
2.1 Meziskupinové vztahy a kolektivní paměť.....	14
2.2 Předsudky.....	14
2.3 Meziskupinová hostilita.....	15
2.4 Předsudky a emoce.....	19
2.5 Meziskupinová hostilita a vztek.....	20
2.6 Skupina a identita, vnitroskupinová hostilita a pocit studu.....	21
2.7 Kárné tendence.....	24
3. Praktická část.....	28
3.1 Metody.....	28
3.2 Technika sběru dat.....	28
3.3 Cíl výzkumu.....	29
3.4 Hypotézy.....	29
3.5 Výzkumný soubor.....	29
3.6 Kódování proměnných.....	30
Explorační datová analýza.....	32
3.7.....	32
3.8 Testování hypotéz.....	33
H1: „Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit vzteku.“.....	35
H2: „Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit studu.“.....	38

H3: „Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj snižovat kárné tendence bez ohledu na etnikum oběti.“	41
a H4: „Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny a obětí bude příslušník jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj zvyšovat kárné tendence.“	41
3.9 Výsledky analýzy dat	46
3.10 Výsledky původní studie	47
4. Závěr.....	48
5. Diskuze	51
6. Seznam použité literatury	52
7. Přílohy	55
7.1 Příloha: Dotazník a všechny verze fiktivního článku	55
7.2 Příloha: Tabulka pro proměnnou věk.....	57
7.3 Příloha: Tabulka pro proměnnou pohlaví	58
7.4 Příloha: Tabulka pro proměnnou dosažené vzdělání.....	58
7.5 Příloha: Tabulka pro proměnnou etnicita	58
7.6 Příloha: Tabulka pro proměnnou kraj	58
7.7 Příloha: Původní znění hypotéz.....	59
7.8 Příloha: Původní znění fiktivních článků	59
7.9 Příloha: Syntax datové analýzy.....	61

1. Úvod

Každá společnost je nějakým způsobem a do nějaké míry rozmanitá. Její členové nejsou homogenními jedinci, vzájemnými kopiemi bez individuálních rozdílů. Naopak, celek je tvořen mnoha jedinci, kteří jsou mnohotvární a vzájemně se více či méně liší. „*Všude na světě se setkáváme s tím, že skupiny lidí se od sebe separují. Sdružují se lidé téhož druhu. Jedí, spolupracují a bydlí v homogenních shlucích. Navštěvují lidi svého druhu a společně chodí do kostela*“ (Allport, 2004, s. 48). Podle jednotlivých podobností a rozdílů jedinců a skupin můžeme společnost pro analytické a jiné potřeby systematicky dělit tak, aby její komplexita byla přístupnější našim záměrům a celkově srozumitelněji interpretovatelná.

Jedním typem tohoto dělení je vymezování etnik. Etnikum je v sociologických slovnících definováno jako skupina lidí odlišující se od ostatních svými specifickými kulturními znaky, společným původem a historií, jazykem a sebepojetím, vědomím vlastní příslušnosti (Jandourek, 2007; Petrusek et al., 1996).

U etnik je mimo jiné zkoumáno, v jakých vztazích jsou se zbytkem společnosti, jaké podoby tyto vztahy nabývají, jak se projevují apod. Třebaže je separace do shluků kolektivním aktem a snahou o usnadnění žití, v separovaném celku mezi skupinami dochází jak ke zdánlivým, tak ke skutečným střetům (Allport, 2004).

Specifickou stránku této problematiky osvětluje studie „Race, crime, and emotions“ z roku 2018 od autorů Camille D. Burge a Gbemende Johson. Zabývá se vlivem rasových stereotypů na emoční reakce a postoje týkající se představy spravedlivého, odpovídajícího trestu. Konkrétně jde o experimentální studii, která u respondentů na základě přečtení fiktivního článku pojednávajícího o vraždě sleduje, do jaké míry u nich lze pozorovat pocit hněvu, pocit studu a jak se projevují jejich kárné tendence – souhlas s tvrzením, že tvrdší tresty jsou efektivním řešením kriminality. Každá verze článku kromě té kontrolní přitom zmiňuje rasu pachatele i oběti, což je údaj, který může se sledovanými proměnnými poměrně úzce souviset. Studie tím má napomoci objasnění problematiky vztahu mezi Afroameričany a bílými Američany.

Heterogenita a diverzita se stává čím dál více pozorovatelným a významným faktorem napříč téměř všemi společnostmi světa, o to víc je pak jev pozorovatelný v tzv. západním světě. „Migrace sílí, velikost a počet etnických minorit jsou ve společnosti [...] také čím dál nápadnější“ (Žingora, 2018, s. 133). Předpokládáme-li, že tento trend bude pokračovat a společnost se bude nadále různě diverzifikovat, je z hlediska společenských věd důležité tyto procesy osvětlovat.

V České republice jsou nejpočetnějším menšinovým etnikem Romové. Vládní zpráva o stavu romské menšiny v České republice uvádí, že „[n]a základě kvalifikovaných odhadů koordinátorů pro záležitosti romské menšiny žilo v roce 2017 na území ČR 240 300 Romů“ (Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018).

Podle šetření CVVM z roku 2019 zkoumající soužití české společnosti s Romy hodnotí tento vztah téměř tři čtvrtiny dotazovaných negativně. Třebaže od roku 2013 negativní hodnocení klesá, soužití je takto negativně vnímáno dlouhodobě a většinově, bez ohledu na sociodemografické aspekty dotazovaných (CVVM, 2019). S tím souvisí, že jsou Romové obecně spojováni s negativními stereotypy a lidé, kteří vůči Romům zaujímají pozitivní stereotypy, jsou spíše výjimkou (Žingora, 2018).

Situace sociálního postavení romského etnika na území České republiky je ve vládním dokumentu „Romská strategie 2020“ popsána jako jedna z nejnáléhavějších otázek společenského vývoje po roce 1989, která se i přes povědomí veřejnosti a snahu o zlepšení nedaří dostat do žádoucích poměrů. Zároveň je upozorněno na to, že je špatné sociální postavení Romů dlouhodobě probíhající skutečnost sahající daleko za rok 1989 (Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, 2015). „Romská otázka“ je často zasazována do kontextu ekonomických změn souvisejících s pádem komunistického režimu. Tato historická souvislost, tedy to, že problém není pouze důsledkem nově zavedené hospodářské konkurence, však naznačuje, že se do problematiky promítají také jiné než ekonomické faktory.

Cílem této práce, která je svou částí modifikovanou replikací výše zmíněné studie (C. D. Burge & Johnson, 2018), je pokusit se aplikovat výzkumný design původní studie, jenž je navržen pro specifické prostředí se specifickým společenským problémem a vychází z určitých teoretických předpokladů, na společenský kontext v České republice.

Protože byla původní práce napsána se zaměřením na společnost Spojených států a její specifické rasové konflikty, musí replikace zahrnout určité změny, má-li být aplikována v českém prostředí. Aby odpovídala kontextu společnosti České republiky, bude pozornost obrácena od Afroameričanů na Romy. Zatímco originální studie zkoumá pouze reakce Afroameričanů, v mé práci bude pozornost věnována oběma stranám, tedy jak Romům, tak respondentům z neromské části populace.

Rasa je antropologickým označením pro skupinu lidí odlišující se od ostatních společným souborem specifických tělesných znaků. Toto označení v přeneseném významu v sociologii zahrnuje mimo tělesná specifika také další, sociální specifika, např. kulturní (Petrušek et al., 1996). V tomto smyslu studie pracuje s pojmem „rasa“. Rasa je sice jako pojem obecnější a nadřazenější pojmu etnikum,

avšak v této práci odkazuje na prvek, na němž je založeno minoritní postavení určité skupiny jedinců. Proto soudím, že je lze v kontextu této práce používat záměně, pakliže minoritní skupina trpí znevýhodněným společenským postavením podobně, jako „rasa“ Afroameričanů ve společnosti Spojených států. Stejným způsobem pojmy zaměňuje G. Allport ve své práci O povaze předsudků (2004), avšak z jiných důvodů. Etniku dal před „rasou“ přednost z důvodu větší „vědecké přesnosti“, přičemž argumentuje tím, že „rasa“ s sebou automaticky přináší jakési vnitřní dědictví negativní povahy (Katz, 1991).

2. Teoretická část

2.1 Meziskupinové vztahy a kolektivní paměť

Studie (C. D. Burge & Johnson, 2018) problematiku svého zkoumání uvádí skutečným příběhem o vraždě afroamerického mladíka, která v Afroamerické komunitě vyústila ve vlnu nevole, diskuzi o systematicky nastavené rasové nerovnosti a veřejný požadavek legislativních změn. Je citována reakce tehdejšího prezidenta Baracka Obamy, který připomíná, jakou roli při vnímání podobných situací hraje jakási kolektivní paměť a povědomí o historicky podmíněném vykořisťování vlastní komunity. Konkrétně mluví o tom, jak Afroamerická komunita podobné události spadající do oblasti tohoto společenského konfliktu sleduje skrze zkušenosti a historii rasových rozdílů, která přetrvává – a lze ji pozorovat např. ve způsobu, jakým jsou aplikovány trestní zákony.

Také romské etnikum bývá často popisováno jako etnikum s kulturou, jež byla formována staletými útlaku, odmítnutí a vykořisťování (Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, 2015; Petrova, 2003; Rowe & Goodman, 2014). Také v případě Romů tedy můžeme mluvit o historicky probíhajícím společenském konfliktu s hlubokými kořeny v kolektivní paměti. Kolektivní paměť je přitom nejsilnější, jedná-li se o „traumatické, silně emotivní události, významné změny a události, které jsou nějak spojené s identitou (Winiewski & Bulska, 2019, s. 5).

Vztahy jsou dynamické a proměňují se v čase. Z toho však vyplývá, že ani jejich minulý, současný, nebo budoucí stav neexistuje „samovolně“ a izolovaně, nýbrž vždy na něco navazuje, vždy se vyvíjí z určitého „místa“ a poměrů. Historie sociálních vztahů, třebaže a možná právě proto, že je její vnímání sociálně konstruováno, je zčásti zodpovědná za různé předsudky. Jako sociální jev jsou vztahy reprodukovány v rámci socializace a představují jakousi součást sdílených vědomostí. Toto sdílení pak není omezeno na skupinu čítající několik málo jedinců, ale může zahrnovat velké množství lidí včetně celých národů (Winiewski & Bulska, 2019).

2.2 Předsudky

Gordon Allport, jehož dílo O povaze předsudků (2004) bylo zásadním v oblasti analýzy meziskupinových vztahů, píše, že předsudky jsou součástí přirozené tendence člověka kategorizovat své poznání o světě. V případě předsudků jde o generalizaci, kdy je na základě několika individuálních případů vytvořen jeden obrázek, názor, který pluralitu reality zastupuje. Třebaže Allport uznává, že jejich základem skutečně může být racionální „zrnko pravdy“, je často doplněn mýlkou (Allport, 2004). Zároveň upozorňuje, je třeba brát zřetel na to, že je předsudek komplexním společenským jevem, jehož osvětlení vyžaduje zohlednění mnoha různých faktorů (Katz, 1991).

Předsudky jsou většinou chápány jako individuální psychologické tendence, sociálně naučené pocity a postoje, v jejichž rámci jsou členové jiného etnika či rasy zobecněně často vnímáni jako nějakým způsobem problematičtí, nebezpeční, podřadní, závadní či méněcenní (C. D. Burge & Johnson, 2018). Mimo „negativní předsudky“ spojující jisté jedince s něčím nežádoucím existují také „pozitivní předsudky“, kdy jsou u jedinců jaksi apriori, před vlastní interakcí, předpokládány vlastnosti, schopnosti a jiné charakteristiky spojené s hodnotou, která je ceněna a vnímána kladně (Allport, 2004). Tak jako tak, obsah předsudků je důležitým „prediktorem“ meziskupinových vztahů a má svou funkci (Winiewski & Bulska, 2019). Předsudky bychom tedy mohli shrnout jako osobní averzi či sympatii a z ní plynoucí vztah, popř. konflikt nevychází pouze z materiálních podmínek coby vedlejší produkt jakéhosi společenského konkurenčního boje, ale je historicky a kolektivně sociálně konstruován v procesu socializace (Hutchings et al., 2011). Jinými slovy, třebaže jsou faktory jako třeba podmínky na trhu práce a finanční dotace podpůrného sociálního systému velmi důležité a relevantní, celý jev nelze vysvětlit výlučně jako boj a soutěžení o omezené zdroje, aniž by byl brán v potaz sociální a psychologický aspekt věci, tedy to, že jde částečně také o „produkt imaginace“ (Katz, 1991). Lidé v rámci každodenní interakce fungují na základě kognitivních struktur, kdy automaticky mentálně „filtrují“ a více či méně vědomě kategorizují a zařazují do sociálních skupin. S každou sociální skupinou je pak spojen další „balíček vědění“ (Winiewski & Bulska, 2019).

2.3 Meziskupinová hostilita

Herbert Blumer vytyčuje čtyři sociální elementy, které jsou základem pro „zakořenění“ a jakousi vnitřní legitimizaci pocitu, že má daná skupina své místo v rámci společnosti. Prvním je silný pocit příslušnosti ke skupině, se kterým se pojí představa jisté nadřazenosti skupiny. Druhým je přesvědčení, že se členové skupiny nějakým způsobem liší od ostatních jedinců ve společnosti. Třetím elementem je přesvědčení o nároku skupiny na jistá práva a příležitosti. Čtvrtým je pak pocit ohrožení, že ostatní skupiny a jedinci mimo vlastní skupinu usilují o získání těchto zdrojů (Hutchings et al., 2011).

Čtvrtý element Blumerovy teorie o vzniku skupinové identity odkazuje na jistou formu hostility. Meziskupinový konflikt a meziskupinová hrozba jsou důležitými jevy souvisejícími s předsudky. Meziskupinová hrozba je definována jako situace, kdy „činy, přesvědčení či charakteristiky jedné skupiny narušují obecné dosahování cílů či životní spokojenost, blahobyt jiné skupiny“ (Riek et al., 2006, s. 336).

Raným a základním teoretickým proudem zabývající se touto problematikou byla „realistická teorie konfliktu“ (ang. realistic group conflict theory). Tato sociálně-psychologická teorie je založena na

předpokladu, že se meziskupinová hrozba objevuje ve chvíli, kdy v rámci společenského boje dojde k situaci, ve které jedna strana svým úspěchem ohrožuje přístup ke zdrojům, a tedy i blahobyt druhé skupiny. Zdroji se myslí jak hmotné kapitály, např. peníze, tak nehmotné, např. politická moc (Rios et al., 2018). Tato teorie, která počítá s ekonomickým rozměrem (ang. realistic threat), je doplněna a rozšířena o symbolickou rovinu (ang. symbolic threat), meziskupinovou úzkost (orig. Intergroup anxiety) a negativní stereotypy, čímž vzniká „teorie integrovaných hrozeb“ (ang. integrated threat theory), která poskytuje platformu pro obšírnější a hlubší porozumění. Symbolickou rovinou konfliktu je myšlena pomyslná konkurence o „nehmatatelné“, tedy „prosazení“ různých společenských hodnot, norem, přesvědčení apod. Meziskupinová úzkost je vysvětlena jako „nepříjemný“ pocit, nervozita, diskomfort v přítomnosti člena jiné skupiny. Tato úzkost často vyvěrá jistým předsudkem a celkově člena jiné skupiny staví do pozice ohrožujícího. Negativní stereotypy se mohou stát zdrojem konfliktu z důvodu automatického očekáváním ohrožujícího jednání ze strany druhých. S takovýmto očekáváním je potom spjat i způsob, jakým jsou zpracovávány a vyhledávány informace, které se jiných skupin týkají (Riek et al., 2006). Nejaktuálnější teorie z hlediska zkoumání meziskupinového konfliktu, „teorie meziskupinové hrozby“ (ang. intergroup threat theory), však meziskupinovou úzkost a negativní stereotypy opět zařazuje jaksí pod dva základní rozměry, fyzický a symbolický, tím, že je chápou jako jejich předchůdce (Rios et al., 2018). Hrozba se tedy může projevat na více úrovních.

Aby se postoj vůči určité skupině stal aktivně negativní, hostilní, je třeba, aby ji jedinec vnímal jak jako symbolickou hrozbu, tj. ohrožení hodnot jeho vlastní skupiny, tak jako fyzickou hrozbu, jejíž příkladem může být vnímání skupiny jako hrozby pro ekonomiku útvaru, na němž „ohrožený“ jedinec nějakým způsobem závisí. Vnímání pouze jednoho z rozměrů meziskupinové hrozby nevykazuje tolik mobilizující efekt, a třebaže je spojeno s negativními postoji, tyto postoje jsou spíše pasivní a zůstávají jaksí nevyjádřené (Rios et al., 2018).

Vnímání hrozeb je pak značně ovlivněno společenským kontextem. Určitá skupina bude s větší pravděpodobností vnímána jako fyzická hrozba, je-li s ní spojen stereotyp, který jí připisuje vrozenou soutěživost či nebezpečnost (Winiewski & Bulska, 2019). U symbolických hrozeb jsou automaticky více alarmující takové hodnoty, která se na pomyslném spektru hodnot od těch vlastních vzdalují co nejvíce. S touto závislostí na zasazení do kontextu souvisí jakási flexibilita předsudků. Je-li určitý problém či riziko nějakou institucí, např. médií, zasazeno do kontextu, v němž je klíčovým prvkem a „viníkem“ určitá vlastnost či jev, který je zároveň stereotypně spojen s určitou skupinou, bude tato skupina častěji terčem předsudků (Rios et al., 2018).

Ve zdrojích týkajících se předsudků vůči Romům se neobjevují zmínky o jejich soutěživosti, jsou však spojeni s jinou fyzickou hrozbou. Protože převažující představa Romy spojuje s kriminalitou (viz

níže) a agresivitou, mohou být vnímáni jako nebezpeční (Jakoubek, 2012; Žingora, 2018). Mezi Romy a jedinci z neromské části populace může být vnímána také hodnotová vzdálenost, jsou-li Romové vnímáni a označováni za „nepřizpůsobivé“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2010). Častým objektem kritiky je také negativní medializace Romů. Např. na českém internetu je až 85 % příspěvků týkajících se Romů výrazně negativních. To souvisí s reakcemi v diskusních sekcích těchto příspěvků, které jsou rovněž z většiny negativní (Vávra & Čížek, 2018). Vztah tedy „splňuje“ většinu parametrů, aby se jednotliví aktéři vzájemně vnímali jako hrozbu. Výsledky CVVM z roku 2019 ukazují, že mají podle dotázaných Romové v mnoha oblastech často lepší možnosti než zbytek populace. (CVVM, 2019)

Třebaže je kriminalita komplexním, složitým jevem, ve kterém svou roli sehrává celá řada různých aspektů, kontext, do kterého je médii zasazována, může častokrát být příliš zjednodušující, jednostranný, neúplný, nepřesný, a zkreslený. O výběrových kritériích obsahu a jeho zpracování se přirozeně rozhoduje tak, aby byla zajištěna vysoká sledovanost. „Ideálním“ pachatelem je příslušník minority, „outsider“, cizinec s odlišnou hodnotovou orientací, který si chladnokrevně vybírá bezbranné, slabé jedince – ty „ideálně“ představují ženy, senioři a děti. Oběti jsou v typickém scénáři dále připisovány vlastnosti jako je bezbrannost, nevinnost a důvěřivost. Způsob, jakým je konflikt zpracován, je zcela jednoznačný a vždy je stanoveno, který z aktérů v situaci zastává „dobro“, a který naopak „zlo“. Ve skutečnosti jsou však sociální, ekonomické a politické problémy jaksi morálně neurčitě a těžko hodnotitelné. Výzkumy analyzující kriminalitu však „viníka“ spatřují jinde a upozorňují na problematické společenské a psychologické faktory přispívající vyšší míře zločinu, příkladem ekonomická chudoba, vysoká míra nezaměstnanosti, špatný zdravotní stav, neefektivní vzdělávací systém, vysoká míra rozvodovosti, závislost na návykových látkách atd. (Williams, 2012, s. 82; Wood, J. & Viki, G., 2001). Média jsou přitom klíčovým faktorem v procesu vytváření veřejného mínění.

Na tom, jak moc jsou jedincovy postoje a názory „intenzivní“, se podílí několik aspektů. Většina z nich je pak jaksi vytvářena, formulována a tlumočena médii. Autoři Roberts a Hough (2002) tyto aspekty kategorizují do pěti základních bodů – *důležitost* (do jaké míry je událost jedincem vnímána jako důležitá), *dostupnost* (kolik času jedinec věnuje přemýšlením nad danou událostí a problematikou), *kognitivní zpracování* (do jaké míry je komplikované problém zpracovat, pochopit a případně dále vysvětlit), *ambivalence* (jak jednoznačné jsou v souvislosti s událostí jedincovy pocity), *konflikt hodnot* (do jaké míry je pro jedince důležitá „náprava“ události). Je-li jistá událost medializována, tyto aspekty mohou být zkresleny – *důležitost* je zvýšena již samotnou medializací, informováním o dané události. *Dostupnost* a *kognitivní zpracování* jsou ovlivněny tím, že je událost, zločin, často „snadno“ vysvětlen, má jasně vytyčené strany a role útočníka a viníka a je tak „snadné“

své postoje komunikovat. Vytyčením stran je zároveň narušena *ambivalence*, neboť se jedinec pravděpodobně ztotožní s jednou ze zúčastněných stran. Dále může být posílen *konflikt hodnot*, je-li provinění nějak kontextualizováno do společenských poměrů a jsou např. analyzovány společenské příčiny a následky podobných jevů.

Stereotypy se v rámci meziskupinového kontaktu vyvíjí. Longitudinální studie (Žingora, 2018) s českým vzorkem zkoumající, jak se mění postoje jedinců, přijdou-li do styku s jinými jedinci, kteří jsou pro ně představitelé určitého stereotypu, dochází k několika závěrům. Má-li jedinec o určité skupině negativní stereotyp a přijde do styku s jedincem z této skupiny, který tomuto stereotypu neodpovídá, je tento postoj u jedince oslaben. V opačném případě, kdy přijde do styku s jedincem, který jeho stereotypu odpovídá, dochází k jakémusi jeho ospravedlnění a stává se o něco intenzivnějším. V případě pozitivního stereotypu vedl k jeho oslabení nekonzistentní kontakt (kontakt odporující stereotypu). Konzistentní kontakt však stereotyp nijak výrazně neposílil. Oslabení stereotypu neprobíhá do stejné míry jako jeho prohlubování, jehož míra je menší. Konzistentní kontakt má tedy menší váhu než kontakt nekonzistentní. To je vysvětleno v rámci „teorie informační integrace“ (ang. information integration theory), která je založena na tom, že lidé automaticky přikládají větší váhu těm informacím, které jsou nějakým způsobem překvapující a výrazně obohacují jejich postoje a vědění obecně. Zajímaví jsou v tomto ohledu lidé, jejichž postoje jsou neurčitě. Ti na rozdíl od ostatních kontaktem nijak významně ovlivněni nebyli.

V rámci českého kontextu byla ve vztahu k „teorii informační integrace“ vyzorována výjimka, kdy lidé zaujímající o Romech pozitivní stereotyp reagovali stejně jako lidé s ambivalentními postoji, tj. jejich postoje nebyly ovlivněny konzistentním, ani nekonzistentním kontaktem. Tento jev je vysvětlen tak, že si tito jedinci uvědomují převládající negativní stereotyp a svou minoritní pozici v rámci společenských postojů, což je pravděpodobně velmi silným motivátorem udržení stálého stanoviska a minimalizace vnějších vlivů na vlastní postoj (Žingora, 2018).

Předsudky jsou komplexním jevem, neexistují „vlastním životem“ a stejně tak jako souvisí s mnoha dalšími faktory, souvisí se sebou navzájem, tedy předsudky ovlivňují mj. také další předsudky. Změna postojů vůči jedné skupině se může projevit proměnou postojů i k dalším skupinám ve společnosti. Tento jev se nazývá „efekt sekundárního přenosu“ (ang. secondary transfer effect). Ten se obecně projevuje tak, že se zhoršení postoje k jedné skupině ve svém důsledku projevuje zhoršením také k dalším skupinám. Jev však může probíhat i opačně, tedy tak, že pozitivní efekt v rámci jednoho postoje expanduje i na a vztahy s jinými skupinami. Jako příklad je uvedeno, jak nekonzistentní pozitivní kontakt s Romy, skupinou, pro kterou je typický negativní stereotyp, vedl nejen ke zlepšení postoje k Romům, ale také k Vietnamcům, kteří představují další minoritní skupinu žijící na území Česka (Žingora, 2018).

Předpokládáme-li výše zmíněnou skutečnost, že většina populace vůči Romům zaujímá negativní postavení, můžeme také na základě předchozích odstavců očekávat, že některé verze článku budou prakticky konzistentním kontaktem rezonujícím s předešle existujícím stereotypem, což by se mohlo projevit zvýšenou negativní emoční odezvou. Podobnou reakci můžeme očekávat u Romů, kteří Neromy vnímají jako nepřátelské, diskriminující, xenofobní a rasistické (Centrum inovativního vzdělávání (projekt) et al., 2007). Rovněž je možné se domnívat, že respondenti vykazující nízkou emoční odezvu patří mezi část populace s ambivalentními postoji, případně pak mezi část populace, kteří jsou vůči Romům pozitivně nakloněni.

2.4 Předsudky a emoce

Vystavení hrozbě často vede k prožitkům silně negativních emocí. Třebaže z teoretického hlediska může emoční odpověď nabýt jakékoliv podoby, přítomnost specifických faktorů zajišťující specifický kontext zvyšuje pravděpodobnost určité emoční odezvy. Zjednodušeně se tedy dá říct, že každá hrozba má vlastní emoční reakci, která je pro ni typická (Lazarus, 1994). Každá emoce je přitom spojena s jinou psychologickou reakcí – tendencí k určitému jednání, určitými kognitivní reflexy jako je zvýšená pozornost, změna v motivaci, jiné fungování paměti a podobně. Z tohoto důvodu vnímají např. Cottrell a Neuberg (2005) jako velmi důležité v kontextu zkoumání předsudků a meziskupinového konfliktu zkoumat také to, jaké emoce proces doprovázejí. Emoce, sympatie a antipatie, nejsou něčím výlučně individuálním – naopak jde o sociální jev, do kterého se promítají různé sociální charakteristiky jedince, stejně tak jako jeho další postoje a názory, které s těmito charakteristikami zpětně souvisí (Vávra & Čížek, 2018). Autoři vnímající emoce jako sociální fenomén se domnívají, že jejich smyslem je v první řadě „správa“ mezilidských vztahů. Emoci pak definují jako aktivní proces vyjednávání, ve kterém se lidé snaží o determinaci jejich vztahu (van der Löwe & Parkinson, 2014, s. 129). Emoční reakce jsou přitom skutečně nejintenzivnější, týká-li se stimul meziskupinového vztahu, ve kterých v rámci získání některého z kapitálů dochází buď ke kooperaci nebo soutěži (Cottrell & Neuberg, 2005).

Zatímco u jedince je škála těchto emocí poměrně široká a reakcí na zmařené dosažení různých cílů je několik. Lidé v takovýchto případech mohou zažívat vztek, strach a úzkost, pocit viny a stud, smutek, závist a žárlivost, či zhnusení (Lazarus, 1994, s. 217). Reakce se však často liší, není-li jedinec adresován konkrétně a terčem se stává společně s ostatními (Schmid, 2014). V rámci této práce je objasnění této skupinové psychologie relevantnější. Kolektivně, je-li hrozbě vystavena celá skupina, je pravděpodobnější „útočný pocit“ zvýšený vztek, zatímco pocity „útěku“ a zastrašení jsou méně časté (C. D. Burge & Johnson, 2018; Cottrell & Neuberg, 2005). Tento kolektivní pocit je sice

částečně založen na samotném členství v určité skupině, a tak jedinec prožívá „v souladu“ se svou skupinou nezávisle na tom, jestli je sám, či v přítomnosti svých „druhů“, avšak samotné členství není jediným důvodem kolektivních prožitků (Skowron & Rank, 2014). Kolektivní prožívání emocí pak ve skupině hraje důležitou roli a mimo posílení vnitroskupinových vztahů a obecného zkvalitnění a usnadnění komunikace v rámci skupiny může vést také k zefektivnění koordinace skupinových aktivit (Kelly et al., 2014).

2.5 Meziskupinová hostilita a vztek

Jsou-li meziskupinová hostilita a předsudky ve svých důsledcích jaksi „uváděny v praxi“, dochází k mobilizaci nenávislných postojů, páchání násilí a zločinu založeném na krajně negativním vnímání určité společenské skupiny. Tato forma útlaku, vědomí vlastní viktimizace a s ní související obavy jsou častou příčinou pocitů vzteku a hněvu přítomných u těch, kteří byli v prostředí společnosti nějakým způsobem vyloučeni (C. D. Burge & Johnson, 2018).

Vztek je obecně chápán jako negativní emoce způsobena dojemem nepřijemného a nespravedlivého zacházení, přičemž je tato emoce spojena s tendencí subjektu oplatit ji, či ji směřovat a „ventilovat“ na jiný objekt (C. D. Burge & Johnson, 2018). Velmi důležitým aspektem je způsob, jakým je vnímána druhá strana, objekt emoce. Hněv je ve své podstatě snahou o změnu současného stavu a vyplývá z přesvědčení, že někdo ono zdánlivě negativní jednání vykonal ze své vůle, a tedy že se takto sám rozhodnul. „Provinilý“ tedy musí být vnímán jako někdo, kdo disponuje jistou mocí, přinejmenším pak mocí umožňující vykonávat vlastní rozhodnutí. Z hlediska meziskupinového konfliktu je sice přítomnost vzteku v rámci samotného vztahu rizikovým faktorem, nejde však o jakousi konečnou fázi konfliktu a aktéři konfliktu jsou ochotni „vyjednávat“ a přijmout změny týkající se různých specifik vztahu mezi skupinami. Pakliže vztek pomine a dominantním pocitem je pohrdání, pak je vztah v bodu jakési „neplodné latence“, a skupiny se vzájemně vnímají jako podřadné, nezasluhující si žádné vzájemné uznání a konsensus (van der Löwe & Parkinson, 2014).

Vztek autoři replikované studie chápou podle tradiční Aristotelovy definice, kterou cituje (Lazarus, 1994, s. 217) zhruba následovně: Vztek můžeme vysvětlit jako přesvědčení, že [má skupina] či mí přátelé byli terčem nespravedlivého chování, které v nás vyústilo v bolestivé pocity a touhu po pomstě. Na základě vzteku coby kolektivní odezvy na meziskupinovou hrozbu autoři replikované studie formulují první hypotézu. Ta zní následovně:

„Když jsou černí Američané vystaveni meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné rasové skupiny, bude se u nich zvyšovat pocit vzteku.“ (Burge & Johnson, 2018, s. 2).

Z hlediska „teorie integrované hrozby“ je možno najít potenciální zdroj hrozby u obou skupin. Romové se většinou společností cítí utlačeni – dle vládní zprávy o stavu romské menšiny z roku 2018 (Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, 2019) nejsou v každodenním životě Romů výjimkou diskriminace, xenofobní projevy, nerovnost, institucionální zanedbávání aj. Jiné zdroje uvádí, že Romové mohou mít pocit, že jsou proti nim stavěny hranice např. na trhu práce či na trhu s bydlením (Vávra & Čížek, 2018). Zatímco trhovou nerovnost lze v tomto kontextu chápat jako „fyzickou hrozbu“, xenofobní a rasistické projevy mohou představovat hrozbu hodnotovou, „symbolickou“. Z pozice Neromů představují Romové hrozbu tehdy, pakliže se domnívají, že jsou nějakým způsobem privilegováni. V české populaci převažuje názor, že jsou Romové zvýhodněni při hájení vlastních zájmů, při jednání na úřadech a získávání bydlení, dále pak částečně také při zajištění osobní bezpečnosti atd (CVVM, 2019). Pocit, že Romové zneužívají sociální systém (Šmídová, 2018) a s penězi daňových poplatníků, jakýmsi kolektivním vlastnictvím, je tak zacházeno nesprávným či nespravedlivým způsobem, nenarušuje pouze ekonomický „blahobyt“, ale také jakási hodnota spravedlnosti a rovnosti. I zde je tedy přítomna jak fyzická, tak symbolická hrozba a u obou skupin je tak zvýšená pravděpodobnost hněvu.

V situaci, kdy cítí vztek obě strany konfliktu, se zvyšuje pravděpodobnost procesu, kdy objekt hněvu cítí vztek už jen proto, že se stal objektem hněvu druhé strany. V takovémto případě se hladina vzteku jakoby cyklicky udržuje, v horším případě pak zvyšuje (van der Löwe & Parkinson, 2014).

2.6 Skupina a identita, vnitroskupinová hostilita a pocit studu

Kriminalita je mimo meziskupinovou dělena také na vnitroskupinovou. Ta se pojí s jinými psychologickými a sociálními aspekty. Skupina, ať už je pojícím prvkem společně sdílená hodnota či rasová příslušnost, je pro jedince důležitá z mnoha různých důvodů. Jedním z nich je podíl na vytváření jeho identity, kdy se sociální skupina stává základním zdrojem mezilidské interakce, přístupu k různým příležitostem a navazování sociálních vazeb. Teorie sociální identity jedincově Já přisuzuje schopnost přistupovat k sobě samotnému jako k objektu, což umožňuje sebe-kategorizaci (Stets, Jan E. & Burke, Peter J., 2000). Vlastní identita, „vlastní kategorie“, je často hledána v rámci členství v různých skupinách, čímž dochází k internalizaci jistých norem, hodnot, postojů, pocitů (C. D. Burge & Johnson, 2018; Katz, 1991; Stets, Jan E. & Burke, Peter J., 2000; van der Löwe & Parkinson, 2014). Skupinová identita pak odkazuje na způsob sebepojetí, který není závislý pouze na vlastním já, ale zahrnuje v sobě i ostatní individua (Skowron & Rank, 2014). Poněkud praktičtěji ji lze popsat jako skutečnost, kdy si je jedinec vědom svou náležitostí k určité skupině a uvědomuje si zároveň citové a psychologické pouto, které s touto náležitostí souvisí a které ho ke skupině váže.

Jistou charakteristikou etnických minorit je, že je toto pouto vnímáno jaksi prohloubeně – nejenže jedincova potenciální „odlišnost“ může ztížit vlastní identifikaci se světem mimo vlastní skupinu, jedinec je také omezen obavou z toho, že světem mimo svou skupinu nebude přijat. (Dimitrova et al., 2017) Identifikace s určitou skupinou je spojeno se zvýšenou mírou „sociální stereotypizace“ – jedinci, jejichž perspektiva je zakotvena v určité skupině mají při nahlížení okolního světa tendenci jej „homogenizovat“ tím, že vše, co není součástí skupiny (in-group), je „cizí“ (out-group) (Stets, Jan E. & Burke, Peter J., 2000). Jisté podtržení této tendence můžeme z lingvistického hlediska spatřovat ve způsobu, jakým Romové nazývají bílé – „gadje“ ve skutečnosti neznámá pouze „bílý člověk“, ale obecněji „všichni ostatní“, „Neromy“ a „oni“, zatímco „Roma“ znamená „my“, „lidé“ (Petrova, 2003).

Jestliže je skupina pro jedince takto významná, pak lze předpokládat, že je vnitroskupinová kriminalita značně stresujícím jevem. V tomto případě však spíše než vztek jev provází emoce studu. Jestliže vnitroskupinovou kriminalitu chápeme jako porušení jakési potřeby skupinové soudržnosti a solidarity, pak je reakce studu odpovídající. To proto, že by se podle psychologů měl objevovat tehdy, je-li nějak porušena sociální zásada, pravidlo, či jiná internalizovaná norma (Lazarus, 1994). S tím souvisí, že ve specifických případech může být pocit studu a provinění vyvolán destruktivním chováním vůči cizí skupině, třebaže „nepřátelské“, porušuje-li chování skupinou uznávané normy a hodnoty (Weiss-Klayman et al., 2020). Čím více je identita jedince se skupinou svázána, tím hlubší je u něj pocit studu a provinění, když se člen jeho skupiny dopustí jednání, které porušuje jisté hodnoty dané skupiny (van der Löwe & Parkinson, 2014). Stud jako reakci typickou pro vnitroskupinovou hostilitu v jistém ohledu dokládá také studie Weiss-Klayman a kol. (2020), která uvádí, že členové skupin pociťují zvýšený pocit studu, když se jiní členové jejich skupiny dopouštějí chování, které odpovídá negativně vnímaným stereotypům, které zbytek společnosti vůči této skupině má. Samotný stud pak může být definován jako nutkavá, obsedantní zkušenost vnímání vlastního já jako vadného či jinak defektního (C. D. Burge & Johnson, 2018). Jak se jedinec jeví ostatním sociálním aktérům, je pro něj na mnoha různých rovinách velmi důležité. Vnímání sehrává v životě ve společnosti zcela klíčovou úlohu, ať už jde o vnímání sebe sama, to, jak chce jedinec být vnímán svým okolím a společností obecně, či to, jakým způsobem je jedinec společnosti vykreslen (Williams, 2012, s. 18).

Autoři replikované studie uvádějí, že v prostředí americké společnosti mezi bílými lidmi převládá stereotyp spojující kriminalitu s Afroameričany (C. D. Burge & Johnson, 2018). Toto tvrzení potvrzují i jiní autoři, kteří doplňují, že s tímto stereotypem dále souvisí několik dalších přesvědčení. Například to, že kriminalita, které se Afroameričané dopouští, je závažnější než kriminalita bílých Američanů. Také zločin, který je typicky spojen s Afroameričany je vnímán jako závažnější než zločin,

za který bývají častěji odsuzováni bílí Američané. Tyto postoje jaksí zastřešuje názor, že jsou Afroameričané ke zločinu geneticky předurčení, že jej „mají v krvi“ a že je jim vrozený. Tento soubor vzájemně souvisejících stereotypů a předsudků není omezený pouze na vztah bílých Američanů a Afroameričanů, ale je možné jej sledovat ve vztazích mezi menšinou a většinou obecně (Williams, 2012). Podobně jsou nejen v českém, ale evropském kontextu Romové historicky spojováni s nízkým smyslem pro morálku či kriminalitou, která je Romům někdy připisována jako něco vrozeného (Petrova, 2003; Rowe & Goodman, 2014; Šmídová, 2018). Vzhledem k této skutečnosti a výše zmíněné korelaci mezi studem a chováním přispívajícím „špatné pověsti“ dochází k druhé hypotéze:

„Když jsou černí Američané vystaveni vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jejich vlastní rasové skupiny, bude se u nich zvyšovat pocit studu.“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 2).

Zároveň u Romů očekávám jednotnější, homogennější postoje. To proto, že pro příslušníky minoritní skupiny je pravděpodobnější, že bude jejich vazba na svou skupinu silnější, což je spojeno s vnímáním okolního světa skrze „skupinovou optiku“. Na základě tohoto předpokládám, že rozptyl v odpovědích bude Romů menší než u Neromů.

Existuje určitá korelace mezi identitou založenou na členství v určité skupině (ang. in-group identity) a postoji k jiným skupinám. Ta vypadá tak, že s rostoucí důležitostí skupiny pro jedince identitu, tedy s vyšší mírou ztotožnění se se svou skupinou, roste taky „předsudečnost“, pravděpodobnost negativního postoje k jiným skupinám. Předpokládá se, že se vztah odehrává tak, že čím důležitější roli skupina pro jedince hraje, tím citlivější jsou na cokoliv, co by ji mohlo nějakým způsobem ohrozit (Riek et al., 2006). Zatímco lze tento vztah pozorovat u minorit, u jedinců spadajících do majority společnosti tento vztah nenabývá významné míry. To se vysvětluje tak, že majorita z podstaty svého postavení není tolik ohrožena, zatímco minorita je okolnostmi jaksí nucena aktivně hájit své zájmy (Hutchings et al., 2011). Zároveň se však vztah pravděpodobně odehrává „oběma směry“. Ohrožení jedince skupiny ostatními skupinami vede také k vyššímu pocitu sounáležitosti s vlastní skupinou, neboť je tak ohrožena jistá část jeho identity (Riek et al., 2006). Zároveň se uvádí, že „společný nepřítel“, tedy kolektivní vnímání negativní emoce vůči jiné skupině, může posílit vnitroskupinovou soudržnost (Kelly et al., 2014). Na základě těchto předpokladů usuzuji, že zatímco u Romů by se mohl vztah načrtnutý hypotézou objevit, u Neromů coby příslušníků majority pravděpodobně nebude přítomen.

Co se týče značné části Romů žijících v České republice, je v rámci vlastní identity etnická příslušnost hodnocena jako důležitější a významnější než příslušnost národní. Romská identita je pro tyto

jedince rovněž zdrojem sebevědomí (Dimitrova et al., 2017). To je důležité nejen pro nastínění důležitosti role, jakou etnická příslušnost u Romů může hrát, ale také proto, že odmítnutí identifikovat se se svou národnostní příslušností je snahou o distancování se a jednou z reakcí na pocit odmítnutí vlastní skupiny obyvatelstvem své země původu. Mimo tento obranný mechanismus však také může jít také o jeden z důsledků funkční integrační politiky. V takovémto případě nejde tolik o „odmítnutí národnostní příslušnosti“, jako o „přijetí vlastní identity“ (Dimitrova et al., 2017). Jestliže je skutečnosti blíže spíše první scénář, jde o další z reflexí meziskupinového konfliktu a hypotéza 2 nemusí být v datech zřetelná – jestliže je konflikt natolik intenzivní, že ze strany Romů dojde k popření národní příslušnosti, nemusí být sledována důležitost v tom, jaké stereotypy o Romech zaujímají Neromové, ostatní příslušníci onoho národa. V druhém případě však jde o „veřejné“ přijetí vlastní identity, které je založeno na pocitu přijetí okolní společnosti. Takováto situace by mohla vést ke zvýšené citlivosti vůči všemu, co by ono přijetí okolím mohlo „nalomit“ – což by se mělo projevit

Ve specifických případech může destruktivní chování vůči cizí skupině ve skupině útočnicka vyvolat pocity studu a provinění, porušuje-li chování skupinou uznávané normy a hodnoty (Weiss-Klayman et al., 2020).

2.7 Kárné tendence

Postoje týkající se trestů a nápravy představují rozmanitější jev, než by se mohlo zdát. Je přirozené mít názor na to, jakým způsobem se vyrovnat s určitým zločinem tak, aby byl trest co možná nejvíce odpovídající. Názor však není stálý a „izolovaný“, i v rámci „vytváření“ názoru se podílí různé faktory, a to i tehdy, jsou-li víceméně bezprostřední, krátkodobé. Názor se tak například liší podle toho, jakým způsobem je otázka formulována a do jakého kontextu je zasazena, což nějak rezonuje s jinými postoji, individuální zkušeností a vyvolává určitou emoční reakci. Kontextem, tedy popisem situace, který může jedincovo rozhodnutí nějak ovlivnit, se myslí zmínění či vynechání podrobností jako je např. charakteristika pachatele – informace o tom, zda je zaměstnaný, zda má rodinu, zda je drogově závislý, zda je profesionálním kriminálním, zda byl v minulosti mnohokrát trestán, zda „útočil“ se zbraní, zda útočil ve skupině, jaké byl národní či etnické příslušnosti apod. S těmito detaily dále mohou rezonovat postoje jako je např. přesvědčení, že trest má především sloužit tomu, aby před zločincem ochránil ostatní, nikoliv jeho nápravě, či přesvědčení, že je soudní systém příliš shovívavý, že jsou určití jedinci nenapravitelní, že určití lidé představují vážné nebezpečí pro zbytek společnosti (např. drogově závislí, lidé trpící mentální poruchou aj.). To vše zastřešuje emoční reakce, která je vyvolána, nejčastěji pak vztek, ale také strach (Roberts & Hough, 2002).

Jestliže je určitá skupina veřejným míněním negativně vnímána pro svou spojitost s kriminálním chováním, je pravděpodobné, že této souvislosti přispívá více faktorů. Jedním z nich je prostředí, kde se příslušníci negativně vnímané skupiny pohybují a kde žijí. V replikované studii je např. uvedeno, že Afroameričané častěji žijí v oblastech s vyšší mírou kriminality. S tím souvisí, že se také častěji stávají oběťmi kriminality. (C. D. Burge & Johnson, 2018) Proti intuici výzkum dokládá, že jsou obecně příslušníci Afroamerické komunity méně nakloněni přísným trestům. (C. D. Burge & Johnson, 2018). Existuje korelace mezi viktimizací a důvěrou v policii, kdy jedinci, kteří se dřív stali oběťmi nějakého trestného činu častěji pociťují zvýšenou nedůvěrou k policii (Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, 2019; Wood, J. & Viki, G., 2001). Podobně Williams (2012, s. 36) píše, že nezávisle na sociálně-ekonomickém postavení jedince je jeho postoj k policii spíše negativní, žije-li v oblasti s vyšší mírou kriminality, popř. větším počtem zatčení a častější přítomností policie obecně (Williams, 2012). To vychází z kolektivního pocitu nespravedlivého zacházení a přesvědčení, že státní složky jsou historicky zaujaty vůči příslušníkům této komunity. Soudní systém je tak v jejich očích automaticky nespravedlivý (C. D. Burge & Johnson, 2018). Problematiku nespravedlnosti justičního systému, kdy jsou sociálně a ekonomicky níže postavení jedinci v průměru přísněji odsuzováni, je rovněž potvrzena a dále rozebrána v samostatné kapitole knihy „Race, Ethnicity and Crime“ (Williams, 2012), popř. tuto problematiku analyzuje také D. Petrova (2003), která se zaměřuje na případ Romů. U jedinců s menší důvěrou v justiční složky je častěji sledována podpora mírnějších trestů a preventivních programů a opatření (Roberts & Hough, 2002). Třetí hypotéza je tak formulována takto:

„Když jsou černí Američané vystaveni vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jejich vlastní rasové skupiny, budou se u nich snižovat kárné tendence bez ohledu na rasu oběti.“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 3)

Co se týče České republiky, žijí Romové často ve vyloučených lokalitách, ve kterých je pozorována zvýšená míra kriminality a sociálně patologických jevů (Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, 2015). Pro Romy, stejně tak jako pro „kulturu chudoby“, která je v těchto oblastech rozšířena, je typická nedůvěra ke státním institucím. Mimo výše nastíněné souvislosti je tato nedůvěra rovněž součástí jakýchsi adaptačních strategií, které v tomto prostředí zajišťují „výhodu“ (Jakoubek, 2012).

„Romská kriminalita“ je často probíraným tématem, třebaže celou věc nelze dostatečně podložit statistickými údaji, neboť etnická příslušnost pachatele není policií evidována, popř. se pachatel (i přes svůj romský původ) hlásí k české národnosti (Jakoubek, 2012). I přes to však jsou Romové nejčastěji evidováni za loupež, což je trestný čin, jenž je policii oznamován častěji než jiné typy

trestných činů (např. korupce či domácí násilí). Důsledkem tohoto je „etiketizace“, tedy to, že mohou být policií vnímáni jako „podezřelejší“ než jiní jedinci, což by mohlo způsobit, že jsou také častěji „prověřováni“ či „vyšetřováni“ – tato zvýšená míra kontaktu s policií se může stát potenciálním zdrojem pocitu nespravedlnosti, nedůvěry a obecně negativního postoje Romů k jistým státním složkám (Jakoubek, 2012; Petrova, 2003). Na základě těchto teoretických a pozorovaných poznatků očekávám, že budou romští respondenti v souladu s třetí hypotézou odpovídat častěji než neromští respondenti.

S pocitem nespravedlivého zacházení a pocitem hněvu však souvisí i jakýsi požadavek „zadostiučinění“, nápravy a v jistém smyslu také pomsty. Autoři replikované studie uvádí, že situaci, kdy bílý útočník napadne Afroameričana, je u Afroameričanů provázeno zvýšeným pocitem hněvu. Právě hněv, jak bylo nastíněno výše, je spojen s touhou po odplatě. Z mocenského hlediska bychom odplatu mohli vnímat jako přání o získání kontroly (C. D. Burge & Johnson, 2018). Jiní autoři přitom dokládají, že se u jedince nejeví jako významný motivátor požadavku tvrdších trestů předešlá zkušenost, v jejímž rámci se stal jedinec obětí nějakého trestného činu (Wood, J. & Viki, G., 2001). Zdá se tedy, že se reakce obecně liší na základě toho, zda jde o viktimizaci přímou a násilí je „fyzické“ či jde o viktimizaci nepřímou, strukturální.

Zatímco obavy a pocit strachu se nejeví jako významný motivátor požadavku „tvrdých“ trestů, hněv je spojen s potřebou „kritiky“ a rázného odsouzení, což se odráží na postojích k trestům (Roberts & Hough, 2002). To souvisí také s tím, co bylo zmíněno výše, totiž se skutečností, že je emoce hněvu spojena s touhou po pomstě provinilcům, „útočníkům“, ať už jde o aktivní násilníky či pasivní utlačitele.

Třetí hypotézu tak doplňuje ještě hypotéza čtvrtá:

„Když jsou černí Američané vystaveni meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného bílým jedincem a obětí bude černý Američan, budou se u černých Američanů zvyšovat kárné tendence.“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 3)

Tvrdé tresty jsou veřejností častěji shledávány jako odpovídající v případech násilných trestných činů, než je tomu v případě méně násilných trestných činů jako je např. korupce (Wood, J. & Viki, G., 2001). Hladina kárných tendencí vzorku tedy pravděpodobně bude zvýšena již výchozími poměry. S vyšší mírou souhlasu s přísnými tresty je spojena také sociální nejistota a ekonomická nepřítel (Wood, J. & Viki, G., 2001). Chování podle čtvrté hypotézy tak můžeme předpokládat u respondentů, které tyto okolnosti sužují. Romové se historicky potýkají s nízkou životní úrovní. Například k roku 2002 bylo nezaměstnaných až 40 % Romů žijících v Bulharsku, Maďarsku, Rumunsku, Slovensku a České republice (Petrova, 2003). Podle dat Eurostatu z roku 2011 je až 80

% české romské populace ohroženo chudobou (European Union & Agency for Fundamental Rights, 2016). K roku 2017 byla odhadem polovina všech Romů žijících v České republice sociálně vyloučena (Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, 2018). I vzhledem k těmto skutečnostem se dále zvyšuje pravděpodobnost vysokých kárných tendencí Romů v případě bílého pachatele a romské oběti.

S vyšší podporou tvrdých trestů mohou dále souviset jistá sociodemografika jako je např. vyšší věk, který však může do jisté míry reflektovat míru konzervatismu, ale také míra vzdělání a pohlaví, přičemž mužské kárné tendence jsou uváděny jako obecně vyšší (Wood, J. & Viki, G., 2001).

3. Praktická část

3.1 Metody

Jak bylo zmíněno výše, součástí práce je také replikace výzkumu studie „Race, crime, and emotions“ (C. D. Burge & Johnson, 2018). Převzat byl především objekt výzkumu, tedy vliv etnických postojů na jedincovy emoční reakce a postoje týkající se nápravných prostředků. Převzata byla také technika sběru dat, experimentální dotazník obsahující fiktivní článek. Vyjma úprav dat a explorační analýzy jsem se v rámci replikace rozhodl také pro stejný postup při jejich analytickém zpracování, třebaže za použití jiného softwaru (datová analýza původní studie byla provedena za použití softwaru Stata, zatímco analýza této práce byla provedena za použití R. Pro úplnost a případné porovnání uvádím syntax datové analýzy této práce v příloze 7.9). Jisté změny v postupu si vyžádalo také to, že jsem se oproti replikované studii rozhodl zkoumat nejen příslušníky minoritní skupiny, ale „obě strany“, tedy také zbytek populace. Veškeré informace týkající se přesného znění otázek byly získány na webové stránce „Harvard Dataverse“, což je online repozitář, kde výzkumníci sdílí data svých výzkumných prací. Na této stránce byla zveřejněna také výše zmíněná replikovaná studie. (C. Burge & Johnson, 2018)

3.2 Technika sběru dat

Mnou zpracovaný dotazník je složen z celkem 8 otázek, z toho 7 uzavřených a 1 otevřená. První část dotazníku tvoří otázky zachycující jedincovo sociodemografické pozadí – konkrétně byl sledován věk, pohlaví, etnikum, dosažené vzdělání a místo pobytu (kraj). Otázky etnika, dosaženého vzdělání a místa pobytu byly pozměněny tak, aby odpovídaly kontextu této práce (např. otázka, zda je respondent Afroameričanem, tak byla nahrazena otázkou, zda je respondent Romem). Po těchto otázkách následuje jedna z verzí fiktivního článku. Článek je napsán jako krátký report o vraždě. Celkem je verzí pět, aby byla pokryta každá možná situace, co se etnického původu pachatele a oběti týče, kontrolní verze pak etnikum vůbec neuvádí. Po přečtení článku respondent odpoví na otázky sledující emoční reakce a kárnou tendenci. Konkrétně je míra postoje měřena pětibodovou Likertovou škálou, respondent tedy uvádí jednu z pěti možností, do jaké míry pociťuje hněv, do jaké míry pociťuje stud, a do jaké míry souhlasí či nesouhlasí s tvrzením, že nejlepším způsobem řešení násilných činů je výrazné zpřísnění trestů pro pachatele. Celý dotazník včetně fiktivních článků musel být přeložen a v rámci aplikace na místní společenský kontext také místy přeformulován. Přesné znění otázek spolu se všemi pěti verzemi článku uvádím v přílohách. Pro případné posouzení přesnosti překladu v přílohách uvádím také hypotézy a fiktivní články v jejich původním znění (příloha 7.7 a příloha 7.8).

Oproti dotazníku replikované studie jsem se v mém dotazníku rozhodl vynechat otázky, které byly příliš vázané na specifický kontext (např. otázky zachycující jedincovu politickou orientaci definované udáním míry ztotožnění se s Republikánskou či Demokratickou stranou) a také otázky, které jsem vnímal jako příliš citlivé a o kterých jsem předpokládal, že by silně přispěly k neochotě vyplnění dotazníku (např. otázka na měsíční rodinný příjem).

3.3 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu (nikoliv však cílem práce) bylo zodpovězení výše uvedených hypotéz – v případě této práce přeformulovaných do obecného znění, neboť vzorek netvořili pouze příslušníci romského etnika, ale také zbytek české populace.

3.4 Hypotézy

H1: *„Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit vzteku.“*

H2: *„Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit studu.“*

H3: *„Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj snižovat kárné tendence bez ohledu na etnikum oběti.“*

H4: *„Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny a obětí bude příslušník jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj zvyšovat kárné tendence.“*

3.5 Výzkumný soubor

Pro tvorbu dotazníků jsem zvolil software Google Forms. Celkem jsem takto vytvořil pět dotazníků, každý s jednou z verzí fiktivního článku. Pomocí softwaru Google Apps Script byl vytvořen „rozcestník“, jehož výstupem byl jeden odkaz, který po rozkliknutí uživatele nahodile přesměroval na jeden z pěti dotazníků, přičemž každá verze měla stejnou pravděpodobnost, že na ni bude přesměrováno. Tímto byla zajištěna nahodilost toho, kdo na jaký „scénář“ odpovídal. V jednotlivých dotaznících byly všechny otázky nastaveny jako „povinné“, takže respondentem zadané informace

nemohly být odeslány, aniž by byly zodpovězeny všechny otázky dotazníku. To znamená, že v datech nebyly žádné chybějící hodnoty.

Protože nebyl cílem výzkumu reprezentativní výstup, hledal jsem respondenty na různých skupinách na sociálních médiích, zejm. na Facebooku. Romské respondenty jsem se pro výzkum snažil najít mezi členy skupin, o kterých jsem předpokládal, že budou sledovány z většiny romskými uživateli (např. skupiny „Romové“, „ROMEA“, „O Roma vakeren“ apod.). Sběr dat probíhal od 16.3. do 20.4.

3.6 Kódování proměnných

V rámci analýzy byla data transformována a kódována následujícím způsobem: v rámci pohlaví byla ženskému pohlaví přiřazeno číslo 0 a mužskému číslo 1. Vzdělání se pohybuje od 0 k 1, přičemž 0 je nedokončené základní vzdělání a 1 vysokoškolské vzdělání. U proměnné sledující respondentovo etnikum znamenala 0 to, že respondent uvedl, že není romského původu, a 1 to, že respondent uvedl, že romského původu je. Otázky měřené pětibodovou Likertovou škálou byly rozděleny stejně jako proměnná měřící vzdělání na hodnoty 0, 0.25, 0.50, 0.75 a 1. 0 přitom znamenala nejnižší možnou míru emoční reakce u proměnné hněvu a studu, případně míru souhlasu s tvrzením u proměnné sledující kárné tendence, a 1 naopak míry nejintenzivnější. Toto rozdělení může být problematické vzhledem k tomu, že mohou respondenti psychologicky vnímat polarizaci jednotlivých bodů škály jako různou. To, že jsou body rovnoměrně rozloženy od 0 k 1 a vzdálenost mezi jednotlivými body je ekvivalentní, může vést k zavádějícím výsledkům. V rámci replikace jsem se však rozhodl kódování nijak neměnit a tento postup odpovídá původnímu provedení. Vzhledem k nastavení online dotazníků nebylo třeba ošetřovat chybějící údaje.

age = věk	nekódováno (mimo rozdělení do kategorií – viz 7.2 příloha)
sex = pohlaví	0 = žena, 1 = muž
education = vzdělání	0 = neúplné základní, 0.25 = dokončené základní, 0.50 = střední bez maturity, 0.75 = střední s maturitou, 1 = vysokoškolské
rom = etnikum	0 = není romského původu, 1 = je romského původu

anger = pocit hněvu	0 = velmi málo nebo vůbec, 0.25 = trochu, 0.50 = středně, 0.75 = docela dost, 1 = velmi hodně
shame = pocit studu	0 = velmi málo nebo vůbec, 0.25 = trochu, 0.50 = středně, 0.75 = docela dost, 1 = velmi hodně
punitive = kárné tendence	0 = silně nesouhlasím, 0.25 = nesouhlasím, 0.50 = nedokážu říct, zda souhlasím, nebo nesouhlasím, 0.75 = souhlasím, 1 = silně souhlasím

Tabulka 1: Kódování zkoumaných proměnných

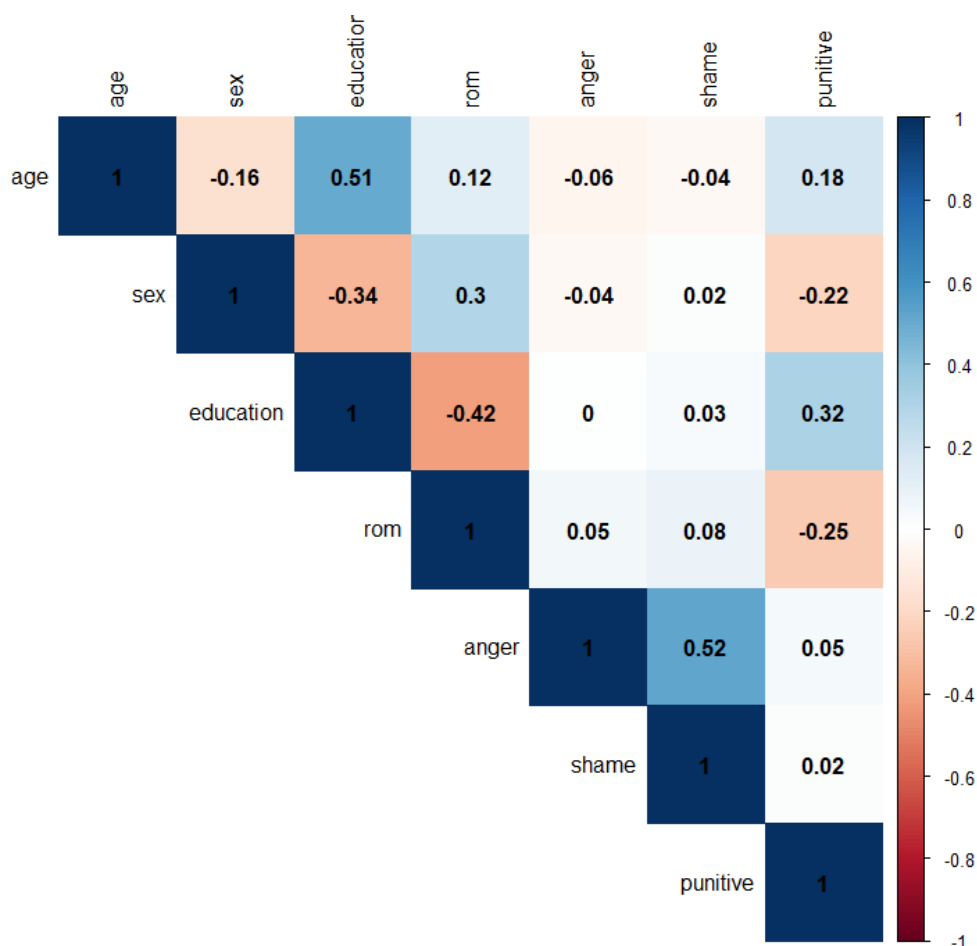
Jednotlivé experimentální skupiny tvořené zodpovídáním dotazníku s určitým scénářem (fiktivním článkem) byly kódovány ve stejném duchu, jako tomu bylo u původní studie. Zatímco „Black“ jsem v rámci této práce vyměnil za „Roma“ (ang. označení romského etnika), pro neromskou část respondentů jsem nechal označení „White“ (ang. „bílí“). Také označení pro kontrolní skupinu jsem nechal jako „control“. Např. White-on-Roma tedy značí situaci, kdy bílý útočník napadl jedince romského původu. Zkratka pro tuto situaci by byla „WoR“. Pro přehlednost uvádím kódování také v následující tabulce:

	Etnikum útočníka	Etnikum oběti	Zkratka
Control	Neuvedeno	Neuvedeno	control
White-on-White	Bílý	Bílý	WoW
White-on-Roma	Bílý	Rom	WoR
Roma-on-Roma	Rom	Rom	RoR
Roma-on-White	Rom	Bílý	RoW

Tabulka 2: Kódování pro jednotlivé experimentální skupiny

3.7 Explorační datová analýza

Na dotazník odpovědělo celkem 131 respondentů, nejčastěji ve věku mezi 20 a 29 lety, nejméně pak bylo jedinců starších 50 let (viz příloha 7.2). Téměř dvě třetiny vzorku tvoří ženy (viz příloha 7.3). Více než tři čtvrtiny respondentů mají minimálně střední vzdělání s maturitou (viz příloha 7.4). Nejčastěji odpovídali lidé z Prahy, Moravskoslezského a Jihomoravského kraje (viz příloha 7.6). Respondenti romského původu ve vzorku tvoří 11 % (viz příloha 7.5).

Obrázek 1: Explorační analýza: korelační matice

V rámci explorační analýzy byly zkoumány míry asociace mezi jednotlivými proměnnými. Korelace byla vzhledem k povaze dat vypočítána Spearmanovým korelačním koeficientem. Vizualizací závislostí je korelační matice (obrázek 1), která udává hodnoty síly jednotlivých korelací a barevně značí, zda jde o korelaci pozitivní (modrá barva) či negativní (červená barva). Na korelační matici sledujeme několik zajímavých vztahů.

Co se týče věku, s jeho růstem koreluje souhlas s přísnějšími tresty, ovšem jen velmi slabě. Jak bylo zmíněno výše, podle studie z roku 2001 se do vztahu mezi věkem a kárnými tendencemi může

promítat míra konzervatismu, jenž je podle ní s vyšším věkem spojen (Wood, J. & Viki, G., 2001). Ta samá studie uvádí také vztah mezi mužským pohlavím a podporou tvrdých trestů. Výsledky na matici vykazují opačnou tendenci a negativní vztah lze sledovat také s pohlavím, což je vzhledem ke kódování dat interpretováno tak, že muži méně častěji odpovídali ve prospěch přísnějších trestů. Je možné, že se na této tendenci podílí také průměrně nižší míra dosaženého vzdělání mužů, neboť nižší vzdělání je v datech spojeno s častějším odmítáním tvrdých trestů. Tento vztah mezi vzděláním a souhlasem s tvrdými tresty je opačný, než bychom mohli očekávat na základě výše uvedeného vztahu mezi vyšší mírou souhlasu s přísnými tresty a sociální a ekonomickou nepřízní (Wood, J. & Viki, G., 2001), předpokládáme-li, že je tato nepřízeň častější u lidí s nižším dosaženým vzděláním. Zároveň se nabízí interpretace navazující na uvedený vztah mezi vystavením kriminalitě a nedůvěrou ve státní složky (Williams, 2012), předpokládáme-li, že bude „pasivní zkušenost s kriminalitou“ a související častější interakce s policií pravděpodobnější u lidí s nižším vzděláním, kteří v takto postižených lokalitách častěji žijí (Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, 2015). Na tuto korelaci navazuje tendence respondentů romského původu, kteří méně častěji uvádí podporu přísnějších trestů a zároveň byli častěji mužského pohlaví a v průměru dosahovali nižší míry dosaženého vzdělání než zbytek respondentů. Nejsilnější korelaci v nasbíraných datech tvoří vztah mezi pocitem studu a pocitem hněvu. Zajímavé je, že ani hněv ani stud nevykazuje nijak výraznou korelaci s kárnými tendencemi - na základě teoretických východisek bychom přitom mohli očekávat např., že bude hněvem vyvolána jakási touha po pomstě, která by prakticky mohla být symbolicky uspokojena zpřísněním trestů.

3.8 Testování hypotéz

Je zřejmé, že se jedná o komplexní sociální jevy, jež nemohou být zredukovány na jednoduché, jednosměrné schéma. Přesnější interpretace vyžaduje podrobnější analýzu konkrétních situací, které usnadní rozkrytí skrytých „motivů“. Tomuto účelu slouží testování výše stanovených hypotéz. To proběhlo stejným způsobem, jako v replikované studii (C. D. Burge & Johnson, 2018) – pro jednotlivé experimentální skupiny zkoumaného vzorku byly vytvořeny tabulky (tabulka 5 až tabulka 10) zobrazující průměrné hodnoty klíčových proměnných – hněvu, studu a kárných tendencí. Hodnoty v tabulkách jsou výsledkem vypočtení aritmetického průměru pro jednotlivou závislou proměnnou (hněv, stud a kárné tendence) v rámci jednotlivé experimentální skupiny (control, wor, wow, row, ror).

Tabulky byly také doplněny výsledky několika modelů, kdy byly za použití t-testů ověřovány klíčové předpoklady nastíněné hypotézami. Výsledek každého modelu je výpočtem oboustranného dvouvýběrového t-testu s konfidenční hladinou 90 % (tato hladina byla stanovena replikovanou

studií) - každý model je tedy sledováním rozdílu mezi pozorovanými daty dvou experimentálních skupin. Model 1 sleduje to, jaký efekt má na míru zkoumané proměnné u respondenta zmínění etnik ve srovnání s kontrolní skupinou, jejíž fiktivní článek neobsahoval žádnou zmínku o etniku aktérů. V modelu 2 je oběť stejného etnika jako respondent a je sledován vliv různé etnické příslušnosti pachatele na reakci respondentů. Model 3 v tabulkách mapujících hněv a stud naopak sleduje vliv etnické příslušnosti oběti, zatímco pachatel zůstává v obou případech etnika opačného než respondent. Tabulka mapující kárné tendence je pak vzhledem k třetí a čtvrté hypotéze doplněna o jeden model navíc – ten sleduje vliv různého etnika pachatele útočícího na oběť odlišného etnika, než je respondent. Pro snazší orientaci modely shrnuji v níže uvedených tabulkách (tabulka 3 a tabulka 4).

Pro každou závislou proměnnou je vytvořen graf (graf 1 až graf 6), jenž je vizualizací průměrů jednotlivých experimentálních skupiny uvedených v jednotlivých tabulkách. Graf 7 a graf 8 jsou pak vizualizací vztahu mezi proměnnou hněv a proměnnou kárné tendence pro vybrané skupiny – jde o specifickou součást hypotézy 3 a hypotézy 4, podobné vizualizace proto nebyly uvedeny i u předchozích dvou hypotéz.

Zároveň je nutné zmínit, že interpretace výsledků romských respondentů je velmi problematická, neboť tvoří jen velmi malou část vzorku, která neumožňuje odhalení opakovaně vyskytujících se tendencí. Data romských respondentů tak prakticky nemají žádnou výpovědní hodnotu a uvádím je zde v pouze pro formální úplnost práce.

	Zkoumá vliv čeho:	Jak zkoumá vliv: scénář pro Neromy <i>(porovnání dvou situací s různými etn. kombinacemi)</i>	Jak zkoumá vliv: scénář pro Romy <i>(porovnání dvou situací s různými etn. kombinacemi)</i>
Model 1	Zmínění etnika	(neuveďeno) – (RoW)	(neuveďeno) - (WoR)
Model 2	Etnika útočníka	(RoW) – (WoW)	(WoR) – (RoR)
Model 3	Etnika oběti	(RoW) – (RoR)	(WoR) – (WoW)

Tabulka 3: Modely pro proměnnou hněv a stud

	Zkoumá vliv čeho:	Jak zkoumá vliv: scénář pro Neromy <i>(porovnání dvou situací s různými etn. kombinacemi)</i>	Jak zkoumá vliv: scénář pro Romy <i>(porovnání dvou situací s různými etn. kombinacemi)</i>
Model 1	Zmínění etnika	(neuveďeno) – (RoW)	(neuveďeno) - (WoR)
Model 2	Etnika útočníka	(RoW) – (WoW)	(WoR) – (RoR)

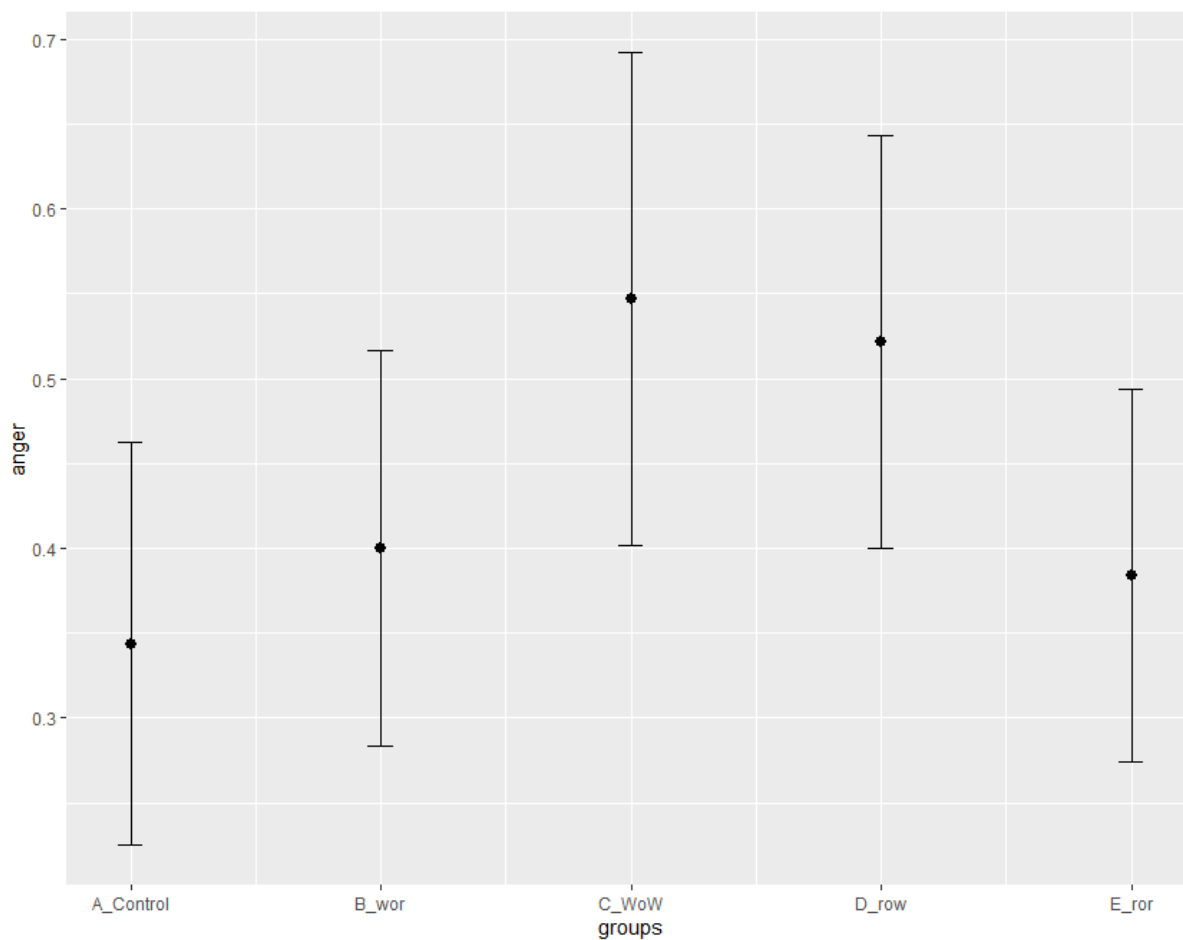
	<i>při útoku na oběť vlastního etnika</i>		
Model 3	Etnika útočnicka <i>při útoku na oběť cizího etnika</i>	(RoR) – (WoR)	(WoW) – (RoW)
Model 4	Etnika oběti	(RoW) – (RoR)	(WoR) – (WoW)

Tabulka 4: Modely pro proměnnou kárné tendence

H1: „Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit vzteku.“

	White-on- Control	White-on- Roma	White-on- White	Roma-on- White	Roma- on-Roma	Rozdíly v experimentálních podmínkách		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A-D, Model 1)	(D-C, Model 2)	(D-E, Model 3)
anger	0,34	0,4	0,55	0,52	0,39	-0,18	-0,03	0,13
N	24	25	16	23	28	t = -2,05*	t = -0,27	t = 1,89*

Tabulka 5: Rozdíly v průměrné míře hněvu pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů, * $p < 0,10$

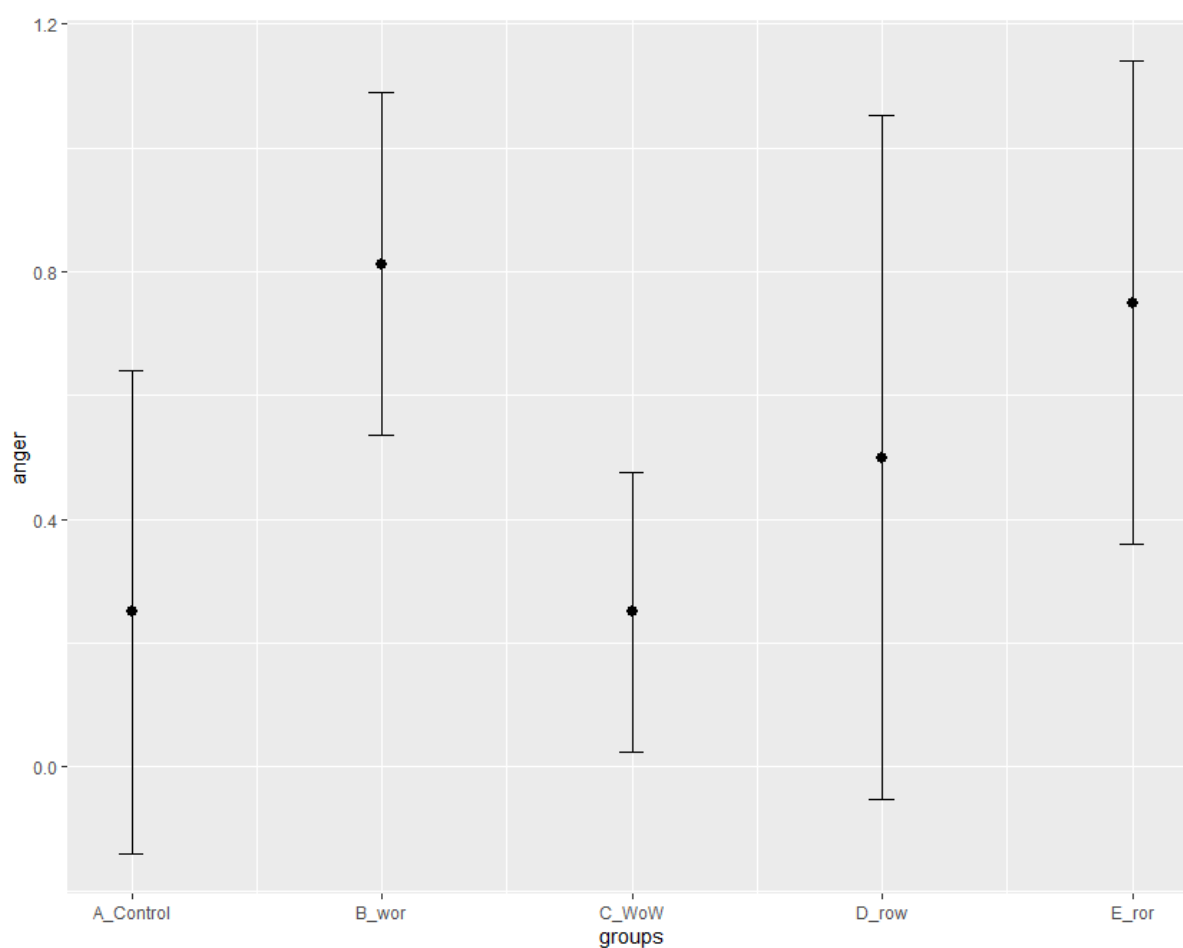
Graf 1: Rozdíly v průměrné míře hněvu pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů

Jak lze sledovat v tabulce 5 a navazujícím grafu 1 mapující hodnoty neromských respondentů, „nejproblematičtější“ scénářem, co se hněvu týče, je vražda příslušníkem vlastní skupiny (WoW = 0,55). Podobnou reakci vyvolal článek ztvárňující meziskupinovou hostilitu, tedy situaci, kdy je bílý muž zabit mužem romského původu (RoW = 0,52). Model 1 nabývá statistické významnosti, model 2 však nikoliv. Na základě tohoto nemůžeme potvrdit, že se etnická příslušnost útočníka jeví jako důležitá (model 2). Důležitější se v tomto ohledu jeví etnikum oběti – nejvyšší míry hněvu jsou pozorovány tehdy, když se stává obětí vraždy příslušník vlastní etnické skupiny (WoW = 0,55 a Row = 0,52). V tomto ohledu nabývá statistické významnosti model 3.

Nejmenší odezvu měl naopak článek, v němž etnická příslušnost nebyla nijak zmíněna (control = 0,34). Podobné odezvy dosahují také články o zavraždění Roma bílým mužem (WoR = 0,4) či vražda romského muže jiným Romem (RoR = 0,39). Nízká odezva u této situace je v tomto případě v nesouladu s předpokladem, že kontakt utvrzující negativní stereotyp vyvolá výraznější emoční reakci (Žingora, 2018).

	Control	White-on-Roma	White-on-White	Roma-on-White	Roma-on-Roma	Rozdíly v podmínkách	v experimentálních	
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A-B, Model 1)	(B-E, Model 2)	(B-C, Model 3)
anger	0,25	0,81	0,25	0,50	0,75	-0,56	0,06	0,56
N	2	4	6	1	2	t = -6*	t = 0,67	t = 2,76*

Tabulka 6: Rozdíly v průměrné míře hněvu pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů, * $p < 0,10$

Graf 2: Rozdíly v průměrné míře hněvu pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů

V datech sledující míru hněvu u romských respondentů lze vidět poměrně velký rozdíl mezi kontrolní skupinou (control = 0,25) a scénářem meziskupinové hostility, kdy je romský muž zabit bílým mužem (WoR = 0,81) (model1). Podobnou míru hněvu lze však pozorovat také u skupiny, jež četla článek, v němž je muž romského původu zabit jiným mužem romského původu (RoR = 0,75). Na základě těchto výsledků lze dojít k závěru, že je pro romské respondenty podstatná romská příslušnost oběti (model 3). Co se týče míry pocíťovaného hněvu, v datech se nevyskytuje rozdíl

mezi tím, zda je pachatel romského původu či nikoliv (model 2). Třebaže tedy situace, kdy je muž romského původu zabit bílým mužem (WoR = 0,81), vzbuzuje u Romů největší míru hněvu a odpovídá tak výše zmíněnému předpokladu zvýšené emoční odezvy na základě „kontaktu“ odpovídajícího stereotypu, který Neromy líčí jako nepřátelské, nemůžeme na základě testu potvrdit, že je odezva zapříčiněna etnickým původem útočníka. Soulad s první hypotézou je tedy problematický.

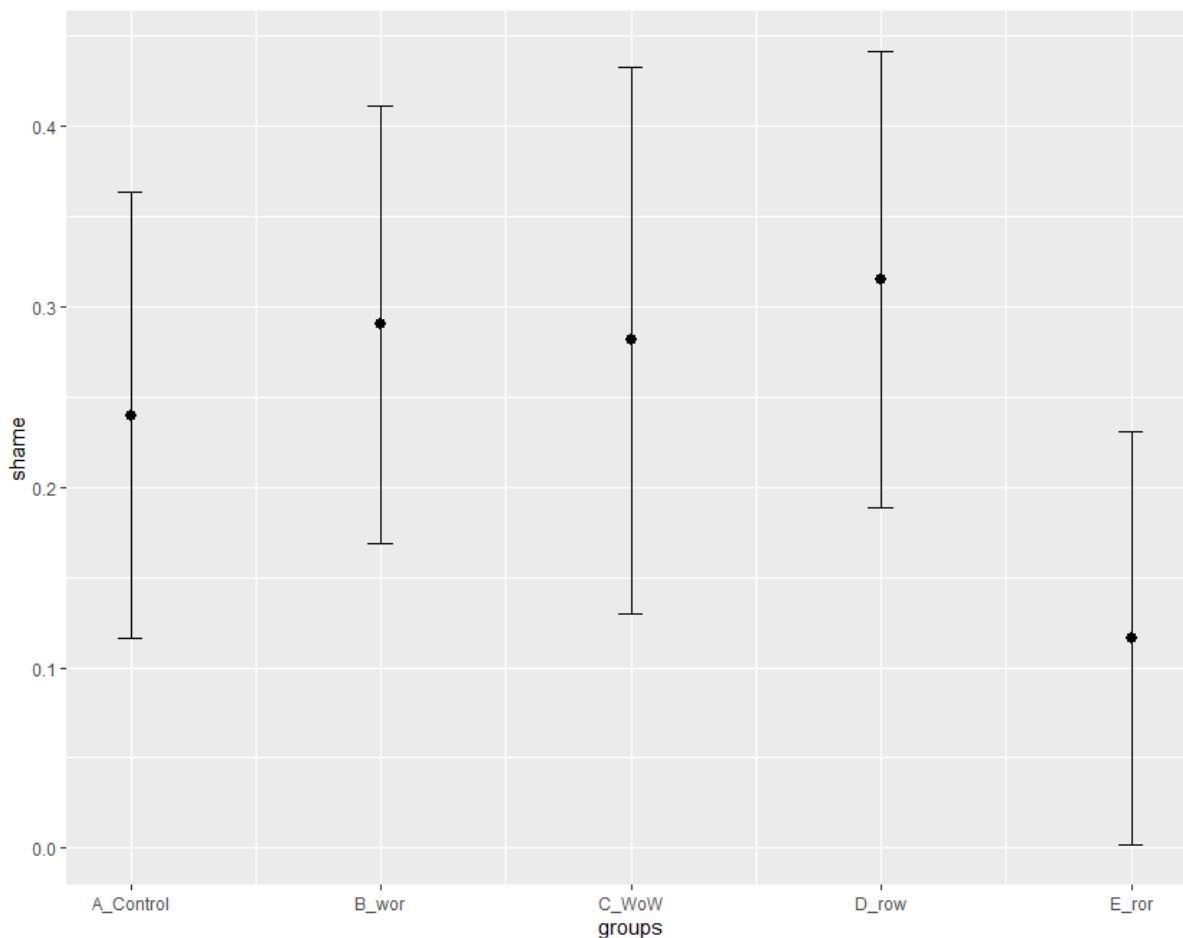
Zpráva o vraždě bílého muže vykonané bílým mužem (WoW = 0,25) neměla na romské respondenty odlišný vliv od zprávy, kde etnikum nebylo uvedeno (control = 0,25). Tento výsledek by šlo interpretovat v souvislosti s výše uvedeným obranným mechanismem, kdy se příslušníci etnických skupin v důsledku problematického společenského soužití distancují od vlastní národnostní příslušnosti (Dimitrova et al., 2016) – na symbolické rovině tedy jde o distancování se od celého národu se vším, co k němu patří, včetně jeho vnitřních problémů, které pro „vlastní svět“ etnické menšiny nejsou relevantní. V tomto smyslu může jít také o projev sociální stereotypizace, v rámci které je cizí a „nepodstatné“ vše, co není součástí „in-group“.

To, že vražda bílého muže Romem (RoW = 0,50) vyvolala větší hněv než vražda jiným bílým mužem (WoW = 0,25), může být interpretováno tak, že je hněv vyvolán jako reakce na jednání, jež je v souladu s negativním stereotypem, který Romy spojuje s agresivitou a kriminalitou obecně. Tato interpretace pokrývá také situaci vraždy Roma Romem (RoR = 0,75), která může být jednak posílením negativního stereotypu, ale také vnitroskupinovou hostilitou, tedy útokem na vlastní „kolektivitu“, a tedy, na jisté symbolické rovině, útokem na vlastní hodnoty, což vyvolává pocity hněvu. Této interpretaci dále nasvědčuje také poměrně výrazná korelace mezi hněvem a pocitem studu.

H2: „Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, bude se u něj zvyšovat pocit studu.“

	White-on- Control	White-on- Roma	White-on- White	Roma-on- White	Roma-on- Roma	Rozdíly v experimentálních podmínkách		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A-D, Model 1)	(D-C, Model 2)	(D-E, Model 3)
shame	0,24	0,29	0,28	0,32	0,12	-0,08	-0,04	0,2
N	24	25	16	23	28	t = -0,78	t = 0,3	t = 2,53*

Tabulka 7: Rozdíly v průměrné míře studu pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů, * $p < 0,10$

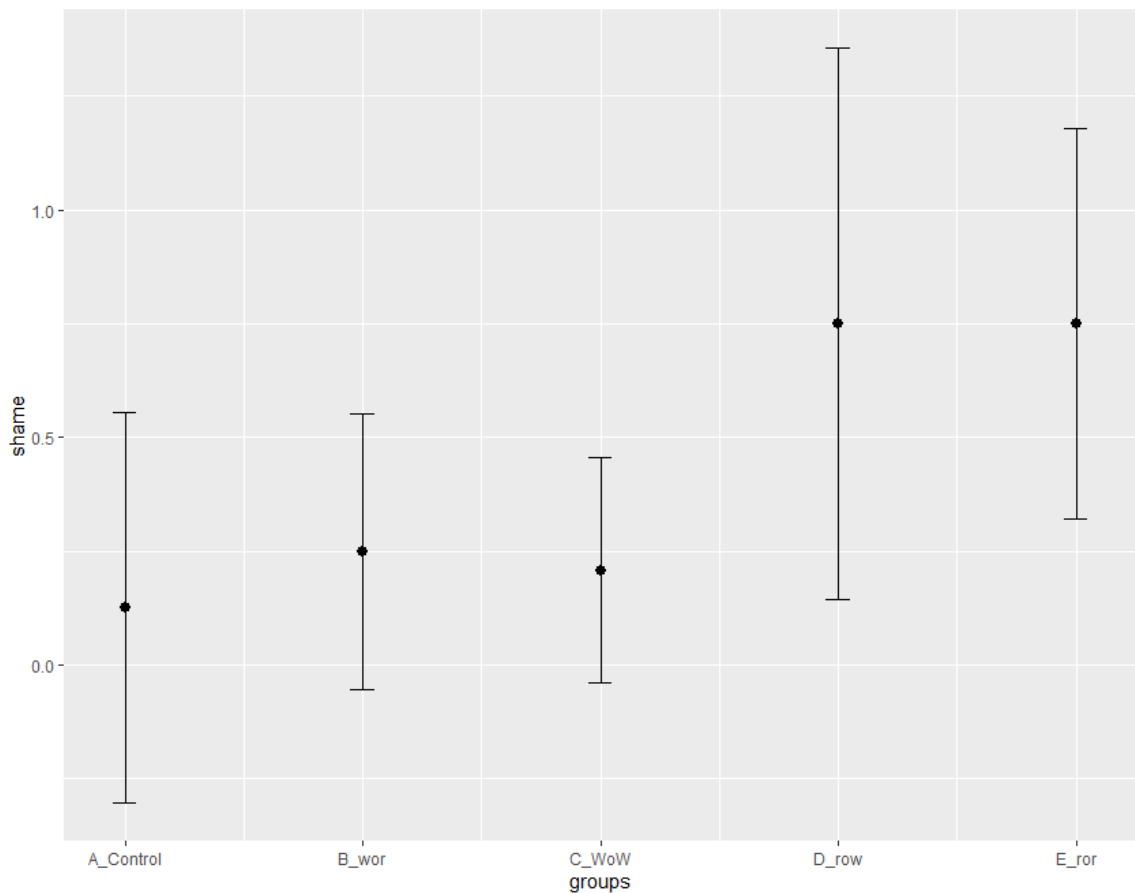
Graf 3: Rozdíly v průměrné míře studu pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů

Nejvyšší míru studu pociťovali respondenti, jejichž článek pojednával o vraždě bílého muže Romem (RoW = 0,32). Na základě druhé hypotézy bychom mohli očekávat, že situace, kdy bude útočníkem bílý muž (WoW = 0,28), bude u neromských respondentů doprovázena zvýšeným pocitem studu, výsledky však tuto tendenci nenaznačují (také model 2).

Jistou podporu druhé hypotézy lze chápat ve výsledcích scénáře romského útočníka a romské oběti (RoR = 0,12), kde je pocit studu nižší než u kontrolní skupiny a skupiny s článkem o vraždě bílého muže Romem (RoW = 0,32) (model 3). Chápeme-li situaci tak, že pro neromského respondenta prakticky znamená „vyloučení“ případné viny, neboť ve scénáři nijak nefiguruje příslušník jeho „in-group“, pak je snížená míra studu částečně odpovídající druhé hypotéze, třebaže spíše v „přeneseném“ smyslu. Vnitrodruhová hostilita cizí skupiny nijak nenarušuje hodnoty vlastní skupiny, což vysvětluje nízké hodnoty pocitu studu.

	White- Control	White- on-Roma	White- on-White	Roma-on- White	Roma-on- Roma	Rozdíly v podmínkách	v	experimentálních
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A-B, Model 1)	(B-E, Model 2)	(B-C, Model 3)
shame	0,13	0,25	0,21	0,75	0,75	-0,12	-0,5	0,04
N	2	4	6	1	2	t = -0,73	t = -3,27*	t = 0,19

Tabulka 8: Rozdíly v průměrné míře studu pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů, * $p < 0,10$

Graf 4: Rozdíly v průměrné míře studu pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů

Nejvyšší míru studu pozorujeme jednak v případě, kdy byl respondentům předložen článek o vraždě bílého muže Romem (RoW = 0,75). Tento náleží je v souladu s teoretickými poznatky, které uvádí, že se stud v rámci vnitrodruhové hostility objevuje tehdy, když jednání daného jedince odporuje skupinou sdíleným hodnotám, popř. tehdy, když jedince podporuje negativní stereotyp, který o dané skupině může převládat. Situaci, kdy pachatelem je Rom a obětí bílý (RoW = 0,75), totiž můžeme považovat za ztvárnění negativního stereotypu, který Romy vykresluje agresivní jedince s vrozenou kriminalitou (Šmídová, 2018). Na stejném základě lze interpretovat také vyšší míru studu

v případě článku pojednávajícího o vraždě Roma jiným Romem (RoR = 0,75). Data romských respondentů bychom tedy mohli označit za odpovídající druhé hypotéze. (také model 2)

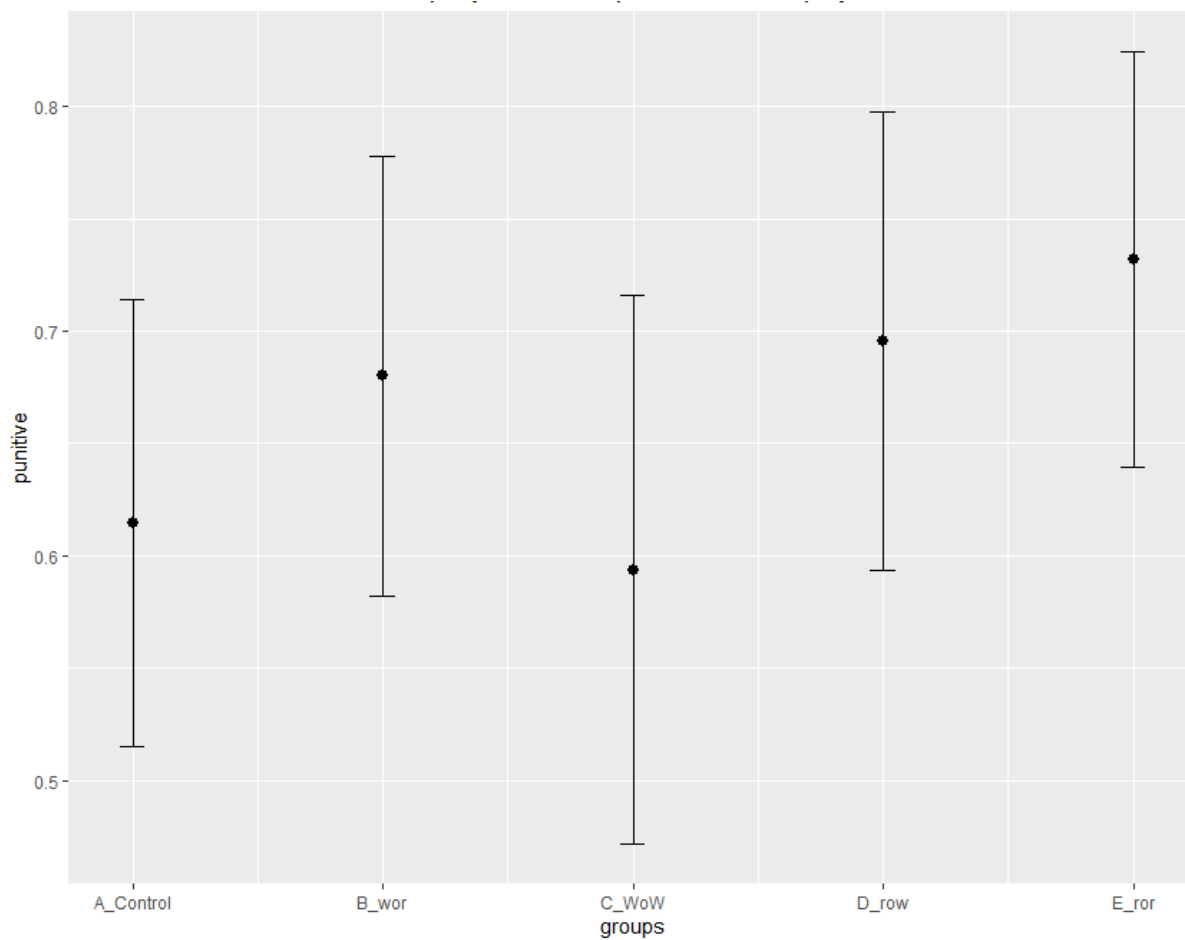
H3: „Když je jedinec vystaven vnitroskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného členem jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj snižovat kárné tendence bez ohledu na etnikum oběti.“

a H4: „Když je jedinec vystaven meziskupinové hrozbě v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny a obětí bude příslušník jeho vlastní etnické skupiny, budou se u něj zvyšovat kárné tendence.“

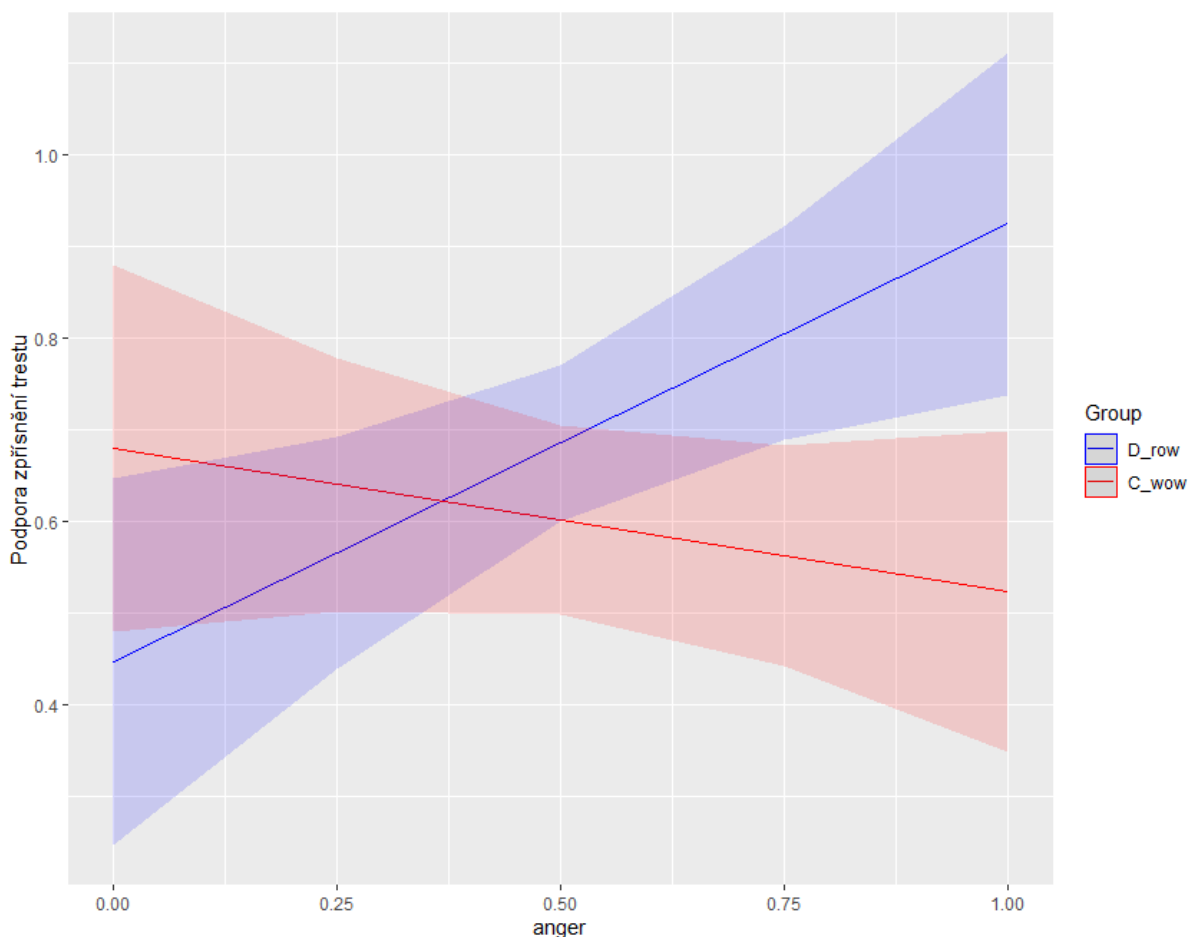
	White- on- Control	White- on- Roma	Roma- on- White	Roma- on- Roma	Rozdíly v podmínkách	experimentálních			
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(A-D, Model 1)	(D-C, Model 2)	(E-B, Model 3)	(D-E, Model 4)
punitive	0,62	0,68	0,59	0,7	0,73	-0,08	0,11	0,05	-0,03
N	24	25	16	23	28	t = -1,08	t = 1,40	t = 0,76	t = -0,59

Tabulka 9: Rozdíly v průměrné míře kárných tendencích pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů,

* $p < 0,10$

Graf 5: Rozdíly v průměrné míře studu pro jednotlivé experimentální skupiny neromských respondentů

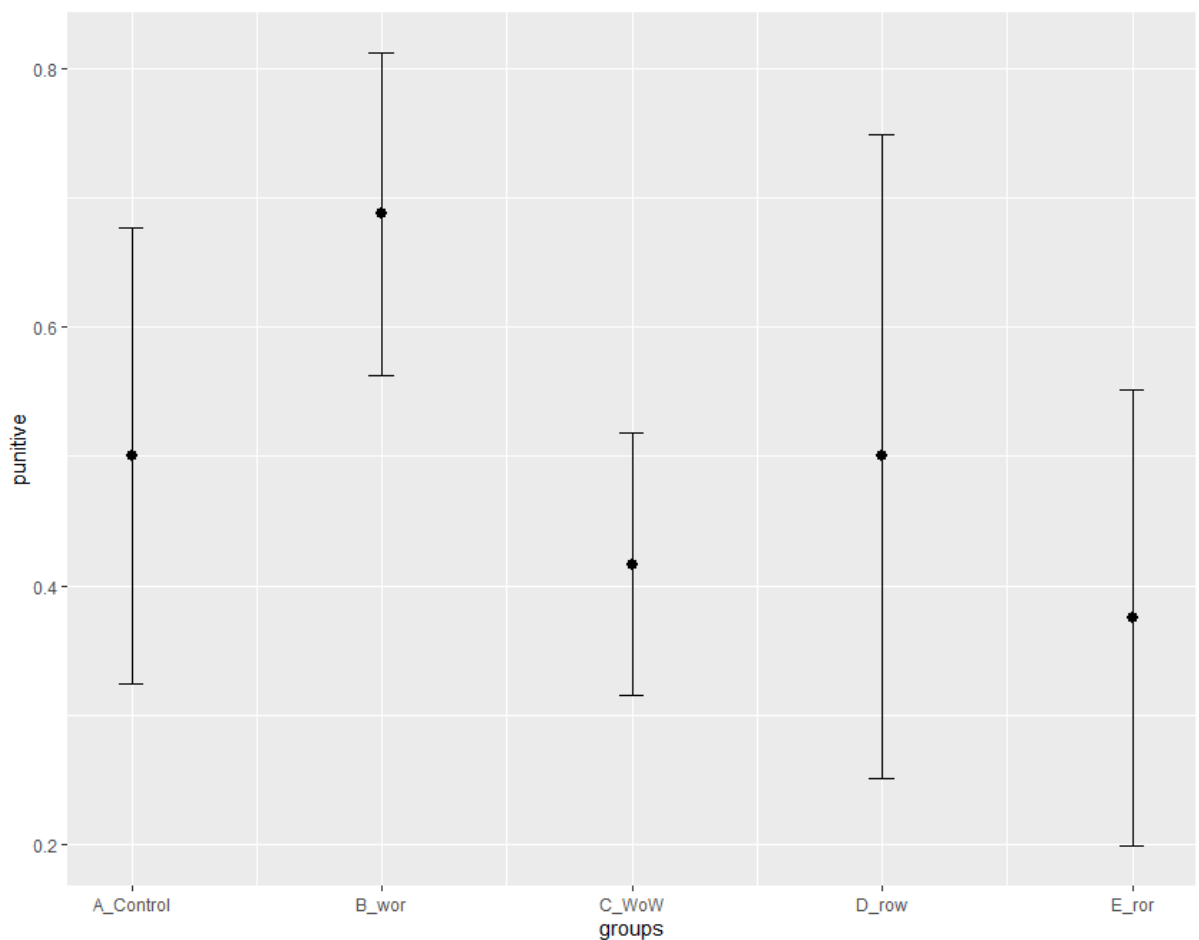
Graf 6: Vliv hněvu na kárné tendence pro experimentální skupiny „RoW“ a „WoW“ neromských respondentů

Data pro neromské respondenty vycházejí v souladu s třetí hypotézou, nedosahují však statistické významnosti (model 2 a model 3). V případě článků, kde jsou útočníky bílí muži (WoW = 0,59 a WoR = 0,68), je odpovídáno ve prospěch přísnějších trestů méně než v případech, kdy jsou útočníky Romové (RoW = 0,7 a RoR = 0,73). Nejméně kárné tendence vzbuzuje situace, kdy je bílý muž zavražděn jiným bílým mužem (WoW = 0,59), nejvíce naopak situace, kdy je útočníkem muž romského původu (RoR = 0,73). Nejvyšší kárné tendence jsou sledovány u článku, jenž zastupuje situaci konfliktu uvnitř romské skupiny (RoR = 0,73). Jednou z interpretací může být to, že jde o situaci rezonující s převládajícím negativním stereotypem. Jak bylo uvedeno výše, jde o jeden z faktorů, který kárné tendence ovlivňuje. Třebaže ani zde nebylo dosaženo statistické významnosti (model 2), v souladu se čtvrtou hypotézou je článek, v němž je pachatelem Rom a obětí bílý (RoW = 0,7), který se u respondentů projevil zvýšenou kárnou tendencí. Zároveň jde o situaci doprovázenou zvýšeným pocitem hněvu, což je viditelné na grafu 8. Tyto výsledky podporují předešlou interpretaci, v níž je trest vnímán jako prostředek uspokojení hněvem živé potřeby zadostiučnění. Na základě čtvrté hypotézy bychom mohli očekávat, že nejvyšší kárné tendence

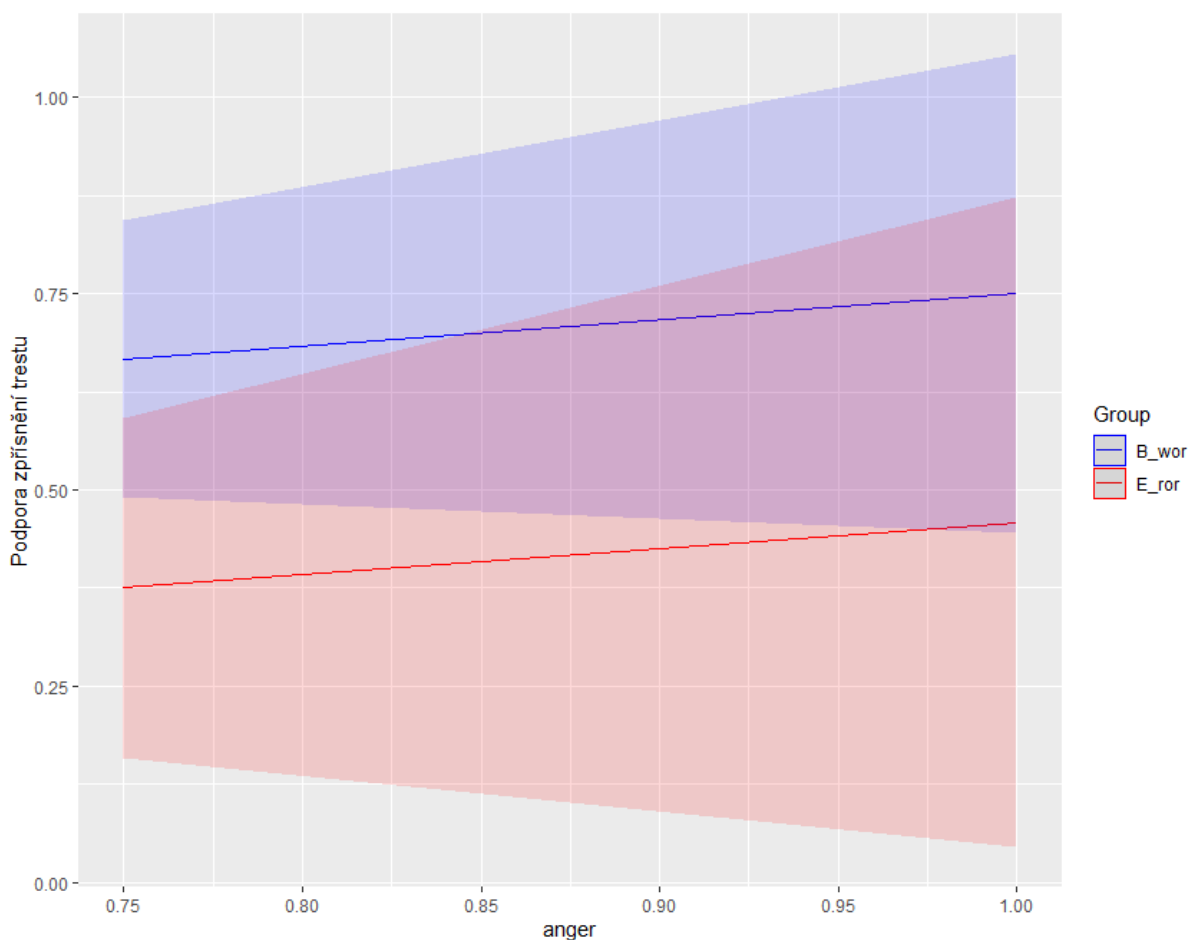
budou sledovány u článku, kdy je bílý muž zavražděn mužem romského původu (RoW = 0,7), avšak tato situace je až za situací zvrňující konflikt uvnitř romské skupiny (RoR = 0,73).

	White- Control (A)	White- on-Roma (B)	White- on-White (C)	Roma- on-White (D)	Roma- on-Roma (E)	Rozdíly v experimentálních podmínkách			
						(A-B, Model 1)	(B-E, Model 2)	(C-D, Model 3)	(B-C, Model 4)
punitive	0,50	0,69	0,42	0,50	0,38	-0,19	0,31	-0,08	0,27
N	2	4	6	1	2	t = -2	t = 2,58*	t = -0,60	t = 3,29*

Tabulka 10: Rozdíly v průměrné míře kárných tendencích pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů, *p < 0,10

Graf 7: Rozdíly v průměrné míře kárných tendencí pro jednotlivé experimentální skupiny romských respondentů

Graf 8: Vliv hněvu na kárné tendence pro experimentální skupiny „WoR“ a „RoR“ romských respondentů

V souladu se čtvrtou hypotézou je největší míra kárných tendencí sledována v případě meziskupinové hostility, kdy je romský muž zavražděn bílým mužem (WoR = 0,69) (model 2). Jde o situaci, ve které romští respondenti vykazovali také nejvyšší míru hněvu. Tento vztah je v souladu s domněnkou, že se u vyššího hněvu objeví tendence tuto emoci „ventilovat“ a nějak uspokojit skrze jakousi „odplatu“ ve formě zvýšené přísnosti vůči jedincům, kteří jsou vnímáni jako aktivní násilníci či pasivní utlačitelé. Důsledek sociálního útlaku, sociální nejistota a ekonomická nepřízeň, by podle poznatků jiných studií měla dále přispět ke kárným tendencím jedince (Wood, J. & Viki, G., 2001). Nejnižší míru kárných tendencí pak doprovází situace vraždy Roma jiným Romem (RoR = 0,38). Na základě těchto dat se zdá, že etnikum pachatele v rámci souhlasu s přísnějšími tresty hraje důležitou roli.

Pro hypotézu 3 vypovídá to, že je situace vraždy Roma jiným Romem (RoR = 0,38) situací, jež u respondentů souvisela s nejnižší kárnou tendencí. Útok Roma na bílého muže (RoW = 0,50) však nesouvisí s nižší mírou kárných tendencí než např. kontrolní skupina (control = 0,50). Nemohu tak jasně potvrdit, že se ukázal jako pravdivý výše nastíněný předpoklad, že Romové budou jednat v souladu s třetí hypotézou pro jejich nedůvěru a negativní vztah k policii a státním složkám obecně.

3.9 Výsledky analýzy dat

První hypotéza byla předpokladem, že se u jedinců bude zvyšovat míra pocíťovaného vzteku, budou-li vystaveni situaci meziskupinové hrozby v podobě násilného zločinu vykonaného příslušníkem odlišné etnické skupiny. U neromských respondentů se v nasbíraných datech skutečně objevil statisticky významný nárůst míry hněvu v případě vystavení situaci vraždy bílého muže Romem oproti kontrolní skupině, která četla článek, v němž nebylo etnikum nijak rozvedeno. Podobná tendence v datech se objevila také v případě romských respondentů, kde má zabití muže romského původu bílým mužem za následek vyšší hladinu hněvu než kontrolní scénář. Jak již však bylo uvedeno výše, tato tendence je problematická mj. také proto, že je se zvýšeným hněvem spojena také situace vražda Roma jiným Romem, která by mohla naznačovat to, že důležitou roli hraje spíše stejná etnická příslušnost oběti než etnická příslušnost útočníka. Etnikum oběti se jeví jako důležité také v případě neromských respondentů. Nedá se tedy říct, že jsou data zcela v souladu s první hypotézou, která v tomto případě poskytuje jen neúplnou interpretaci.

Na základě druhé hypotézy byla v datech očekávaná tendence růstu pocitu studu v případě vystavení scénáři, v němž bude násilný čin vykonán členem vlastní etnické skupiny. Data neromských respondentů tuto tendenci nenaznačují, a scénáře, kdy vraždili bílí, nevyvolaly odezvu výraznějšího pocitu studu. Naopak u romských respondentů data s hypotézou souhlasila. Obě verze článku, v nichž byl vrahem Rom, vyvolaly vyšší míru studu než ostatní články.

V rámci třetí hypotézy bylo očekáváno, že když budou respondenti číst článek, v němž bude vrahem příslušník jejich vlastní etnické skupiny, budou s menší pravděpodobností souhlasit s tvrzením, podle kterého je výrazné zpřísnění trestů řešením násilných činů. Na třetí hypotézu navazující čtvrtá je očekáváním, že situace meziskupinového konfliktu, kdy bude příslušník vlastní etnické skupiny zabit příslušníkem jiné etnické skupiny, bude doprovázena zvýšeným souhlasem se zmíněným tvrzením. V odpovědích neromských respondentů jde sledovat vztah nastíněný třetí hypotézou a bílí útočníci jsou skutečně doprovázeni nižšími kárnými tendencemi než útočníci romští. S nejvyšším souhlasem s tvrzením však není situace, kdy je bílý muž zabit Romem, ale situace, kdy je Romem zabit jiný romský muž. Čtvrtá hypotéza tak pro neromské respondenty nemůže být jednoznačně přijata. Výsledky odpovídajících modelů jsou navíc v obou případech statisticky nevýznamné.

Co se týče odpovědí romských respondentů, je třetí hypotéza problematická, neboť s ní je v souladu pouze jeden ze dvou případů, v nichž je útočníkem Rom. Méně problematickou je pak situace, kdy se romský muž stane obětí vraždy bílým mužem, která je u Romů v souladu s očekáváním čtvrté hypotézy doprovázena zvýšením kárné tendence. Opět je ovšem třeba podotknout, že jsou veškeré

výsledky romských respondentů pouze demonstrativní, neboť jde o velmi malý vzorek. Z tohoto důvodu u Romů nebyla statistická významnost příliš brána v potaz, neboť data neodpovídala požadavkům pro přijatelnou statistickou analýzu.

3.10 Výsledky původní studie

Výsledky replikované studie vykazují podporu první hypotézy a vyšší míra hněvu oproti kontrolní skupině Afroameričanů byla sledována u skupiny, jíž byl přidělen článek pojednávající o vraždě Afroameričana bílým mužem. Autoři však uvádějí, že jde jen o mírný nárůst (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 4). Největší hněv byl u Afroameričanů pozorován tehdy, když byli vystaveni článku pojednávající o vraždě Afroameričana jiným Afroameričanem.

Hladina pocíťovaného studu obecně dosahovala průměrných, nijak zvlášť nepolarizovaných hodnot s mírným nárůstem v případě afroamerických útočníků a data tak souhlasí s druhou hypotézou.

Nejproblematictější byla data v případě třetí hypotézy. Vražda afroamerického muže bílým mužem sice byla doprovázena větší průměrnou kárnou tendencí, než tomu bylo v případě, kdy Afroameričana zabil jiný Afroameričan, nešlo však o rozdíl statisticky významný. Kárné tendence Afroameričanů byly nízké také v případě, kdy byl bílý muž zabit Afroameričanem, nebyly však statisticky významně nižší než v případě, kdy byl bílý muž zabit jiným bílým mužem. Třetí a čtvrtá hypotéza se tak výzkumu nepodařilo jasně potvrdit.

4. Závěr

Cílem této práce byla snaha o aplikaci výzkumného designu vytvořeného pro cizí společenské prostředí v rámci studie „Race, crime, and emotions“ (C. D. Burge & Johnson, 2018) v prostředí českém. Tato aplikace vyžadovala přezkoumání, zda lze vycházet z těch samých teoretických východisek, ze kterých americká studie vycházela, a případně tato východiska doplnit o poznatky z kontextu české společnosti. Doplnění zahrnovalo také zohlednění jedinců příslušících majoritní skupině, kterou původní studie vynechává a soustředí se pouze na etnickou minoritu, příslušníky afroamerické populace. Cílem práce nebyly primárně výsledky získané replikací výzkumu, ale ověření, zda je replikace v českém prostředí uskutečnitelná, a to jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické. Z tohoto důvodu nebylo dbáno na reprezentativitu výzkumného souboru. O to víc je třeba tento bod zdůraznit v případě výsledků romských respondentů, které vychází ze zcela nedostatečných dat a které v práci plní spíše názornou funkci a jsou uvedeny pro kompletnost replikace.

Na základě cíle byla práce strukturována. První část práce je výsledkem rešerše literatury zaměřené na získávání informací o tom, čím se vyznačuje romská populace, jaká je podoba soužití romské společnosti se zbytkem společnosti v Česku a taky o tom, jak se tyto informace shodují či neshodují s hypotézami stanovenými původní studií a jaké výsledky tak mohou být v tomto ohledu očekávány v replikaci výzkumu. Druhou částí práce byla replikace výzkumu původní studie. Objekt výzkumu ani technika sběru dat ani datová analýza nebyla nijak měněna. Nic z toho, co jsem v rámci replikace doplnil (např. explorační datová analýza), nijak neovlivnilo výsledky pro klíčové proměnné. Vše však bylo přeloženo do českého jazyka a etnikum nahrazeno tak, aby odpovídalo místnímu společenskému kontextu.

Z perspektivy „teorie integrované hrozby“ zmíněné v jedné z předešlých kapitol bylo nastíněno, na jakých základech mohou vůči sobě obě skupiny cítit vztek. První hypotéza předpokládá, že v případě meziskupinové hostility bude u jedince možno pozorovat zvýšenou hladinu hněvu. Tento předpoklad se projevil také v datech. Jak v případě romských, tak neromských respondentů vyvolává meziskupinová hostilita větší míru hněvu než ve většině ostatních případů, avšak v případě respondentů, kteří nebyli romského původu, tato tendence nebyla tou nejvýraznější pozorovanou hodnotou. V obou případech mělo zmínění etnika vliv na emoční reakci. V obou případech také měla na hněv relativně slabý efekt vnitroskupinová hostilita odlišné skupiny. Vnitrodruhovou hostilita se projevila zvýšeným pocitem studu pouze u romské populace, zatímco výsledky pro bílou populaci tuto tendenci nevykazují. Tendenci, kterou bychom mohli do jisté míry označit za jeden z projevů odpovídající druhé hypotéze, je to, že v obou případech byla vnitrodruhová hostilita odlišné skupiny doprovázena sníženým pocitem studu. Respondenti, kteří nejsou romského původu,

jsou průměrně o něco kárnější, což koreluje s vyšší mírou dosaženého vzdělání, jak bylo zmíněno v rámci exporační analýzy. Tomuto může přispívat také skutečnost, že důvěra Romů ve státní složky je v průměru snižena (Jakoubek, 2012) a právě tato nižší důvěra je spojena také s podporou mírnějších trestů. (Roberts & Hough, 2002) Jak pro romské, tak pro neromské respondenty se objevují nejmenší kárné tendence v případě, kdy jde o hostilitu uvnitř jejich vlastní skupiny.

Vztek byl definován coby reakce na pocit nespravedlivého zacházení. Z hlediska „teorie integrované hrozby“ jak pro Afroameričany, tak pro Romy, ale i Neromy, identifikovat skutečnosti, které by v rámci meziskupinového vztahu mohly představovat hrozbu ústící v pocit, že se skupina stala obětí nespravedlivého jednání. Tento problematický vztah má navíc jak v americkém, tak českém kontextu své historické založení. Vzhledem k negativním stereotypům, které převládají jak v české společnosti vůči Romům, tak v americké společnosti vůči Afroameričanům, bylo u obou skupin teoreticky možné přepokládat zvýšený pocit studu v případě vystavení vnitroskupinové hostility narušující jak hodnoty dané skupiny, tak její obraz v rámci veřejného mínění. Vzhledem k nižšímu průměrnému socioekonomickému postavení Romů pak šlo očekávat podobné chování týkající se souhlasu s přísnějšími tresty, které původní studie očekávala pro afroamerickou populaci, jejíž socioekonomický status je rovněž problematický. Nízký socioekonomický status je v tomto ohledu důležitým faktorem zejména proto, že hraje významnou roli ve věci důvěry v justiční složky, souvisí s rozmanitější zkušeností s kriminalitou a dalšími faktory ovlivňující postoje k nápravným prostředkům.

Na základě toho, že se většina teoretických základů zmíněných v původní studii shodovala s daty vypovídající o sociální situaci Romů nalezenými v rámci jiných studií, bylo dosaženo cíle, který pro tuto práci byl stanoven. Zdařila se také replikace výzkumu. Soudě podle toho, že data částečně odpovídala tendencím naznačeným stanovenými hypotézami, se lze domnívat, že byl experimentální dotazník českým respondentům srozumitelný. Co se tedy týče reakcí zkoumaných výzkumem, nezdá se, že by byly hypotézy omezeny na společenské prostředí, z něhož původně vychází. Jinými slovy, výsledky práce naznačují, že jde o výzkum replikovatelný také v jiném prostředí, ve kterém se vyskytuje určitý meziskupinový konflikt.

Srovnání výsledků výzkumu této práce s výsledky původní studie je problematické vzhledem k níže diskutovaným skutečnostem. Vzhledem k tomu, že se replikovaná studie soustředila pouze na afroamerické respondenty, tedy minoritní etnickou skupinu, mohou být se studií srovnávána pouze data romských respondentů, kteří jsou v této práci v pozici minority. V obou případech mělo zmínění etnika u meziskupinového konfliktu vliv na pociťovaný hněv, který byl vyšší než u kontrolní skupiny. U Afroameričanů největší hněv vzbudila situace, kdy byl afroamerický muž zabit jiným Afroameričanem, zatímco druhou nejvyšší míru hněvu vzbudila situace, kdy afroamerického muže

zabil bílý muž. V případě romských respondentů tomu bylo přesně naopak. Také v případě druhé hypotézy nalzááme shodu ve výsledcích. Jak příslušníci romské populace v této studii, tak příslušníci afroamerické populace ve studii původní cítí zvýšenou míru studu, když fiktivní článek představuje situaci, v níž je příslušník jejich skupiny v roli útočníka. Jedním z objevů replikované studie bylo také to, že u Afroameričanů největší hněv vzbudil útok bělocha na jiného Afroameričana, a tento hněv byl doprovázen zvýšeným souhlasem se zpřísněním trestů. To samé vyplývá z dat pro romské respondenty.

5. Diskuze

Data nasbíraná v rámci mé replikace jsou však poměrně výrazně limitována. Největší limitací je malý vzorek, zejména co se romských respondentů týče. Bylo nasbíráno příliš málo dat, což znamená, že je síla statistických testů problematická. Ke spolehlivému odhalení pravidelně vyskytujícího se chování tak nebylo dostatek informací. Jednou z příčin nízké kvality dat je zaměření na internetovou populaci, která se jevila jako nejideálnější způsob řešení vzhledem k pandemickým opatřením platným v době sběru dat, která problematizovala potenciální sběr dat uskutečněný ve „fyzickém světě“. Vzhledem k tíživé socioekonomické situaci romské populace je zároveň obtížné říct, jaká je aktivita Romů na sociálních médiích a jakým způsobem se jejich chování na internetu případně liší od zbytku populace. Je pravděpodobné, že za nízkou návratností Romů stojí také nedůvěra k podobným záměrům. V tomto smyslu mi bylo řečeno jednou z pracovnic brněnského romského střediska, kterou jsem se pokusil kontaktovat v rámci získání romských respondentů a jež je sama romského původu, že podle jejího názoru bude obtížné přesvědčit Romy k vyplnění dotazníku z důvodu, že v něm neuvidí žádný „smysl“, žádnou přidanou hodnotu.

Co se pokračování práce týče, bylo by možno rozšířit dotazník o další proměnné – např. o další emoce. Podle výsledků jiných studií (Roberts & Hough, 2002) souvisí s postojem jedince k trestům mimo zkoumané emoce také pocit strachu, který v replikované studii nebyl nijak zohledněn. Zároveň myslím, že jde o emoci důležitou, a její zařazení by mohlo odhalit nová specifika meziskupinového soužití. To je mj. formováno také mediálním působením, jehož úspěšnost, jak bylo uvedeno výše, souvisí s vytvářením kontextů, jejichž cílem je silná emoční odezva (Williams, 2012). Případně by mohl být experimentální dotazník rozšířen o jiné verze článku, pomocí kterých by bylo snazší izolovat vliv etnika. Je totiž možné, že se do dotazníku promítaly také emoce plynoucí ze samotného obsahu příběhu. Pro zajištění kvality dat by rovněž bylo vhodné změnit techniku sběru dat. Internetová populace není vzhledem ke zkoumanému problému vhodným vzorkem.

6. Seznam použité literatury

- Allport, G. W. (2004). *O povaze předsudků*. Prostor.
- Burge, C. D., & Johnson, G. (2018). Race, crime, and emotions. *Research & Politics*, 5(3), 205316801879533. <https://doi.org/10.1177/2053168018795334>
- Burge, C., & Johnson, G. (2018). *Replication Data for Race, Crime, and Emotions* [Data set]. Harvard Dataverse. <https://doi.org/10.7910/DVN/V1LMZ5>
- Centrum inovativního vzdělávání (projekt), Assenza, D., Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Česko, & Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2007). *Centrum inovativního vzdělávání. 4. Díl, 4. Díl*. A & M Publishing.
- Cottrell, C. A., & Neuberg, S. L. (2005). Different Emotional Reactions to Different Groups: A Sociofunctional Threat-Based Approach to „Prejudice“. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(5), 770–789. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.5.770>
- CVVM. (2019). *Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben 2019* (Naše společnost). Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
- Dimitrova, R., Musso, P., Abubakar, A., Šolcová, I., Stefenel, D., Uka, F., Tavel, P., & Jordanov, V. (2016). *Identity Resources for Positive Adaptation of Roma Ethnic Minority Youth in Albania, Bulgaria, the Czech Republic, Italy, Kosovo, and Romania* (s. 184–199).
- Dimitrova, R., Musso, P., Abubakar, A., Šolcová, I., Stefenel, D., Uka, F., Tavel, P., & Jordanov, V. (2017). Identity Resources for Positive Adaptation of Roma Ethnic Minority Youth in Albania, Bulgaria, the Czech Republic, Italy, Kosovo, and Romania. In *Positive Youth Development in Global Contexts of Social and Economic Change* (s. 184–199). Routledge.
- European Union & Agency for Fundamental Rights. (2016). *Chudoba a zaměstnanost: Situace Romů v jedenácti členských státech EU : průzkum romské populace : zaměřeno na údaje*. Publications Office. <http://bookshop.europa.eu/uri?target=EUB:NOTICE:TK0113754:CS:HTML>
- Hutchings, V. L., Wong, C., Jackson, J., & Brown, R. E. (2011). Explaining Perceptions of Competitive Threat in a Multiracial Context. In G.-U. E. Charles, H. K. Gerken, & M. S. Kang (Ed.), *Race, Reform, and Regulation of the Electoral Process* (s. 52–74). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511976612.006>
- Jakoubek, M. (2012). „Romská“ kriminalita – specifika, příčiny, souvislosti. *Anthropologia integra*, 3(1), 39–50. <https://doi.org/10.5817/AI2012-1-39>
- Jandourek, J. (2007). *Sociologický slovník*. Portál.
- Katz, I. (1991). Gordon Allport's „The Nature of Prejudice“. *Political Psychology*, 12(1), 125. <https://doi.org/10.2307/3791349>

- Kelly, J. R., Iannone, N. E., & McCarty, M. K. (2014). The function of shared affect in groups. In C. von Scheve & M. Salmela (Ed.), *Collective Emotions* (s. 175–188). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659180.003.0012>
- Lazarus, R. S. (1994). *Emotion and adaptation* (1st ed). Oxford Univ. Press.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2010). *Zmapování postojů veřejnosti v České republice k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobním myšlenkám a jejich šířitelům s ohledem na integraci menšin a cizinců*. (MV-12806-4/OBV-2010).
- Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády. (2015). *Strategie romské integrace do roku 2020*. vláda České republiky.
- Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny. (2018). *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2017*. <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Zprava-o-stavu-romske-mensiny-2017.pdf>
- Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny. (2019). *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2018*. <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/Zprava-o-stavu-romske-mensiny.pdf>
- Petrova, D. (2003). The Roma: Between a Myth and the Future. *Social Research*, 70(1), 111–161.
- Petrusek, M., Linhart, J., Vodáková, A., & Maříková, H. (1996). *Velký sociologický slovník* (1. vyd.). Karolinum.
- Riek, B. M., Mania, E. W., & Gaertner, S. L. (2006). Intergroup Threat and Outgroup Attitudes: A Meta-Analytic Review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 336–353.
https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_4
- Rios, K., Sosa, N., & Osborn, H. (2018). An experimental approach to Intergroup Threat Theory: Manipulations, moderators, and consequences of realistic vs. symbolic threat. *European Review of Social Psychology*, 29(1), 212–255.
<https://doi.org/10.1080/10463283.2018.1537049>
- Roberts, J. V., & Hough, J. M. (Ed.). (2002). *Changing attitudes to punishment: Public opinion, crime and justice*. Willan Pub.
- Rowe, L., & Goodman, S. (2014). „A stinking filthy race of people inbred with criminality” A discourse analysis of prejudicial talk about Gypsies in discussion forums. *Romani Studies*, 24(1), 25–42. <https://doi.org/10.3828/rs.2014.2>
- Schmid, H. B. (2014). The feeling of being a group. In C. von Scheve & M. Salmela (Ed.), *Collective Emotions* (s. 3–16). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659180.003.0001>

- Skowron, M., & Rank, S. (2014). Interacting with collective emotions in e-communities. In C. von Scheve & M. Salmela (Ed.), *Collective Emotions* (s. 407–421). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659180.003.0027>
- Stets, Jan E. & Burke, Peter J. (2000). Identity Theory and Social Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(3), 224–237.
- Šmídová, M. (2018). Intergroup Contacts and Attitudes to the Roma in the Czech Republic: A Mixed-Methods Analysis. *Naše Společnost*, 2(16), 53.
<https://doi.org/10.13060/1214438X.2018.2.16.453>
- van der Löwe, I., & Parkinson, B. (2014). Relational emotions and social networks. In C. von Scheve & M. Salmela (Ed.), *Collective Emotions* (s. 125–140). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199659180.003.0009>
- Vávra, M., & Čížek, T. (2018). Postoje vůči Romům a Židům v české společnosti. In *Co si myslíš o...: Předsudky v české společnosti a jak s nimi účinně pracovat ve škole* (1. vyd., s. s. 166–223). Ústav pro studium totalitních režimů a Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.,
https://stereotypy.cz/assets/pdf/co_si_myslis.pdf
- Weiss-Klayman, N., Hameiri, B., & Halperin, E. (2020). Group-based guilt and shame in the context of intergroup conflict: The role of beliefs and meta-beliefs about group malleability. *Journal of Applied Social Psychology*, 50(4), 213–227. <https://doi.org/10.1111/jasp.12651>
- Williams, D. (2012). *Race, ethnicity, and crime: Alternate perspectives*. Algora Pub.
- Winiewski, M., & Bulska, D. (2019). Stereotype Content as a Collective Memory of Place and Its Past Intergroup Relations. *Social Psychological Bulletin*, 14(2), e33471.
<https://doi.org/10.32872/spb.v14i2.33471>
- Wood, J. & Viki, G. (2001). Public attitudes to crime and punishment: A review of the research. *Esmee Fairbairn Charitable Trust*.
- Žingora, T. (2018). *The Potential and Pitfalls of Intergroup Contact in Fighting Prejudice and Discrimination* [Disertační práce, Masaryk University, Faculty of Social Studies].
<https://theses.cz/id/apx727/?lang=en>

7. Přílohy

7.1 Příloha: Dotazník a všechny verze fiktivního článku

Otázka 1 (age): Kolik je Vám let?

Otázka 2 (sex): Jaké je Vaše pohlaví?

Otázka 3 (rom) Jste romského původu?

Otázka 4 (education): Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Neúplné základní
- Dokončené základní
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vysokoškolské

Otázka 5 (kraj): Z jakého kraje pocházíte?

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Zlínský kraj
- Moravskoslezský kraj

Fiktivní článek: Přečtěte si prosím následující zprávu:

Control (control): Dnes v brzkých ranních hodinách muž zastřelil místního obyvatele, který sám nebyl ozbrojen. Podle policie střelec svým činem reagoval na výtržnosti v okolí svého bydliště. Na základě počtu a typu nábojnic nalezených na místě činu policejní zpráva uvádí, že nešlo o aktivní přestřelku a střílelo se pouze z jedné zbraně. Oficiální prohlášení o smrti oběti bylo vydáno místní nemocnicí ve 2:42 ráno. Pachatel je nyní ve vazbě, zatímco střelba je dále vyšetřována policií.

Roma-on-Roma (ror): Dnes v brzkých ranních hodinách muž romského původu zastřelil místního obyvatele, který sám nebyl ozbrojen. Podle policie střelec svým činem reagoval na výtržnosti v okolí svého bydliště. Na základě počtu a typu nábojnic nalezených na místě činu policejní zpráva uvádí, že nešlo o aktivní přestřelku a střílelo se pouze z jedné zbraně. Oficiální prohlášení o smrti oběti, která byla rovněž romského původu, bylo vydáno místní nemocnicí ve 2:42 ráno. Pachatel je nyní ve vazbě, zatímco střelba je dále vyšetřována policií.

Roma-on-White (row): Dnes v brzkých ranních hodinách muž romského původu zastřelil místního obyvatele, který sám nebyl ozbrojen. Podle policie střelec svým činem reagoval na výtržnosti v okolí svého bydliště. Na základě počtu a typu nábojnic nalezených na místě činu policejní zpráva uvádí, že nešlo o aktivní přestřelku a střílelo se pouze z jedné zbraně. Oficiální prohlášení o smrti oběti, která byla bílé barvy pleti, bylo vydáno místní nemocnicí ve 2:42 ráno. Pachatel je nyní ve vazbě, zatímco střelba je dále vyšetřována policií.

White-on-White (wow): Dnes v brzkých ranních hodinách muž bílé barvy pleti zastřelil místního obyvatele, který sám nebyl ozbrojen. Podle policie střelec svým činem reagoval na výtržnosti v okolí svého bydliště. Na základě počtu a typu nábojnic nalezených na místě činu policejní zpráva uvádí, že nešlo o aktivní přestřelku a střílelo se pouze z jedné zbraně. Oficiální prohlášení o smrti oběti, která byla rovněž bílé barvy pleti, bylo vydáno místní nemocnicí ve 2:42 ráno. Pachatel je nyní ve vazbě, zatímco střelba je dále vyšetřována policií.

White-on-Roma (wor): Dnes v brzkých ranních hodinách muž bílé barvy pleti zastřelil místního obyvatele, který sám nebyl ozbrojen. Podle policie střelec svým činem reagoval na výtržnosti v okolí svého bydliště. Na základě počtu a typu nábojnic nalezených na místě činu policejní zpráva uvádí, že nešlo o aktivní přestřelku a střílelo se pouze z jedné zbraně. Oficiální prohlášení o smrti oběti, která byla romského původu, bylo vydáno místní nemocnicí ve 2:42 ráno. Pachatel je nyní ve vazbě, zatímco střelba je dále vyšetřována policií.

Otázka 6 (anger): Když tuto zprávu čtete, do jaké míry se cítíte naštvaný?

- Velmi málo nebo vůbec
- Trochu
- Středně
- Docela dost
- Extrémně hodně

Otázka 7 (shame): Když tuto zprávu čtete, do jaké míry se stydíte?

- Velmi málo nebo vůbec
- Trochu
- Středně
- Docela dost
- Extrémně hodně

Otázka 8 (punitive): Prosím, uveďte, do jaké míry souhlasíte nebo nesouhlasíte s následující větou:

„Nejlepší způsob řešení násilných činů je výrazné zpřísnění trestů odnětí svobody pro pachatele.“

- Silně souhlasím
- Souhlasím
- Nedokážu říct, zda souhlasím, nebo nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Silně nesouhlasím

7.2 Příloha: Tabulka pro proměnnou věk

Věk	počet	%
15-19	20	15 %
20-29	90	69 %
30-39	11	8 %
40-49	9	7 %
50+	1	1 %
<i>celkem</i>	<i>131</i>	<i>100 %</i>

Tabulka 1: Deskriptivní statistika pro proměnnou věk

7.3 Příloha: Tabulka pro proměnnou pohlaví

pohlaví	počet	%
žena	86	66 %
muž	45	34 %
<i>celkem</i>	<i>131</i>	<i>100 %</i>

Tabulka 2: Deskriptivní statistika pro proměnnou pohlaví

7.4 Příloha: Tabulka pro proměnnou dosažené vzdělání

vzdělání	počet	%
nedokončené		
základní	2	2 %
základní	11	8 %
střední bez maturity	15	11 %
střední s maturitou	54	41 %
vysokoškolské	49	37 %
<i>celkem</i>	<i>131</i>	<i>100 %</i>

Tabulka 3: Deskriptivní statistika pro proměnnou dosažené vzdělání

7.5 Příloha: Tabulka pro proměnnou etnicita

etnicita	počet	%
neromského		
původu	116	89 %
romského původu	15	11 %
<i>celkem</i>	<i>131</i>	<i>100 %</i>

Tabulka 4: Deskriptivní statistika pro proměnnou etnicita

7.6 Příloha: Tabulka pro proměnnou kraj

kraj	počet	%
Hlavní město Praha	26	20 %
Jihočeský kraj	5	4 %
Jihomoravský kraj	20	15 %
Karlovarský kraj	1	1 %
Kraj Vysočina	4	3 %
Královehradecký kraj	3	2 %

Liberecký kraj	4	3 %
Moravskoslezský kraj	25	19 %
Olomoucký kraj	11	8 %
Pardubický kraj	6	5 %
Plzeňský kraj	8	6 %
Středočeský kraj	9	7 %
Ústecký kraj	5	4 %
Zlínský kraj	4	3 %
<i>celkem</i>	<i>131</i>	<i>100 %</i>

Tabulka 5: Deskriptivní statistika pro proměnnou kraj

7.7 Příloha: Původní znění hypotéz

Hypotéza 1: „*When Black Americans are exposed to an intergroup threat, in the form of violent crime, from a member of a racial out-group, Blacks' feelings of anger should increase*“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 2).

Hypotéza 2: „*When Black Americans are exposed to an intragroup threat, in the form of violent crime, from a member of their own racial group, Blacks' feelings of shame should increase*“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 2).

Hypotéza 3: „*When Blacks are exposed to an intragroup threat, in the form of violent crime with a Black perpetrator, regardless of the race of the victim, Blacks will become less punitive*“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 3).

Hypotéza 4: „*When Blacks are exposed to an intergroup threat, in the form of violent crime with a White perpetrator and a Black victim, Blacks will become more punitive*“ (C. D. Burge & Johnson, 2018, s. 3).

7.8 Příloha: Původní znění fiktivních článků

control: „*A man_allegedly shot and killed an unarmed local resident early this morning. According to police, the shooter was responding to a disturbance in his neighborhood. Based on the number and type of shell casings recovered at the scene, police reports state that there wasn't very active gunfire, and only one gun was fired. The victim*

was pronounced dead at a local hospital around 2:42 a.m. The perpetrator is now in police custody while the shooting is investigated.”

bob: *„A local Black man shot and killed an unarmed local resident early this morning. According to police, the shooter was responding to a disturbance in his neighborhood. Based on the number and type of shell casings recovered at the scene, police reports state, that there wasn’t very active gunfire, and only one gun was fired. The victim, who is Black, was pronounced dead at a local hospital around 2:42 a.m. The perpetrator is now in police custody while the shooting is investigated.”*

bow: *„A local Black man shot and killed an unarmed local resident early this morning. According to police, the shooter was responding to a disturbance in his neighborhood. Based on the number and type of shell casings recovered at the scene, police reports state, that there wasn’t very active gunfire, and only one gun was fired. The victim, who is White, was pronounced dead at a local hospital around 2:42 a.m. The perpetrator is now in police custody while the shooting is investigated.”*

wow: *„A local White man shot and killed an unarmed local resident early this morning. According to police, the shooter was responding to a disturbance in his neighborhood. Based on the number and type of shell casings recovered at the scene, police reports state, that there wasn’t very active gunfire, and only one gun was fired. The victim, who is White, was pronounced dead at a local hospital around 2:42 a.m. The perpetrator is now in police custody while the shooting is investigated.”*

wob: *„A local White man shot and killed an unarmed local resident early this morning. According to police, the shooter was responding to a disturbance in his neighborhood. Based on the number and type of shell casings recovered at the scene, police reports state, that there wasn’t very active gunfire, and only one gun was fired. The victim, who is Black, was pronounced dead at a local hospital around 2:42 a.m. The perpetrator is now in police custody while the shooting is investigated.”*

7.9 Příloha: Syntax datové analýzy

```
#SETUP: PACKAGE LOADING -----
```

```
library(tidyverse)
```

```
library(here)
```

```
library(stargazer)
```

```
library(sjPlot)
```

```
library(xtable)
```

```
library(corrplot)
```

```
#SETUP: DATA IMPORT-----
```

```
setwd("C:/Users/Gabriel/Desktop/Bakalářka/Bakalarka_Data/Bakalarka_data/data")
```

```
dat_ror <- read.csv("bob.csv", header = TRUE, sep = ";", encoding="UTF-8")
```

```
dat_row <- read.csv("bow.csv", header = TRUE, sep = ";", encoding="UTF-8")
```

```
dat_wow <- read.csv("wow.csv", header = TRUE, sep = ";", encoding="UTF-8")
```

```
dat_wor <- read.csv("wob.csv", header = TRUE, sep = ";", encoding="UTF-8")
```

```
dat_control <- read.csv("control.csv", header = TRUE, sep = ";", encoding="UTF-8")
```

```
#RECORDING: DATA TRANSFORMATION -----
```

```
#RELABELING VARIABLES-----
```

```
#ror
```

```
dat_ror <- dat_ror %>%
```

```
dplyr::rename(age = X.U.FEFF.Kolik.je.Vám.let.,
```

```
sex = Jaké.je.Vaše.pohlaví.,
```

```
education = Jaké.je.Vaše.nejvyšší.dosažené.vzdělání.,
```

```
rom = Jste.romského.původu.,
```

```
kraj = Z.jakého.kraje.pocházíte.,
```

```
anger = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.se.cítíte.naštvaný.,
```

```
shame = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.pocítujete.stud.,
```

```
punitive =
```

```
Prosím..uveďte..do.jaké.míry.souhlasíte.nebo.nesouhlasíte.s.následující.větou...Nejlepší.způsob.ře  
šení.násilných činů.je.výrazné.zpřísnění.trestů.odnětí.svobody.pro.pachatele..)
```

```
#row
```

```
dat_row <- dat_row %>%
```

```
dplyr::rename(age = X.U.FEFF.Kolik.je.Vám.let.,
```

```
sex = Jaké.je.Vaše.pohlaví.,
```

```
education = Jaké.je.Vaše.nejvyšší.dosažené.vzdělání.,
```

```
rom = Jste.romského.původu.,
```

```
kraj = Z.jakého.kraje.pocházíte.,
```

```
anger = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.se.cítíte.naštvaný.,
```

```
shame = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.pocítujete.stud.,
```

```
punitive =
```

```
Prosím..uveďte..do.jaké.míry.souhlasíte.nebo.nesouhlasíte.s.následující.větou...Nejlepší.způsob.ře  
šení.násilných činů.je.výrazné.zpřísnění.trestů.odnětí.svobody.pro.pachatele..)
```

```
#WOW
```

```
dat_wow <- dat_wow %>%
```

```
dplyr::rename(age = X.U.FEFF.Kolik.je.Vám.let.,
```

```
sex = Jaké.je.Vaše.pohlaví.,
```

```
education = Jaké.je.Vaše.nejvyšší.dosažené.vzdělání.,
```

```
rom = Jste.romského.původu.,
```

```
kraj = Z.jakého.kraje.pocházíte.,
```

```
anger = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.se.cítíte.naštvaný.,
```

```
shame = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.pocítujete.stud.,
```

```
punitive =
```

```
Prosím..vedte..do.jaké.míry.souhlasíte.nebo.nesouhlasíte.s.následující.větou...Nejlepší.způsob.ře  
šení.násilných činů.je.výrazné.zpřísnění.trestů.odnětí.svobody.pro.pachatele..)
```

```
#wor
```

```
dat_wor <- dat_wor %>%
```

```
dplyr::rename(age = X.U.FEFF.Kolik.je.Vám.let.,
```

```
sex = Jaké.je.Vaše.pohlaví.,
```

```
education = Jaké.je.Vaše.nejvyšší.dosažené.vzdělání.,
```

```
rom = Jste.romského.původu.,
```

```
kraj = Z.jakého.kraje.pocházíte.,
```

```
anger = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.se.cítíte.naštvaný.,
```

```
shame = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.pocítujete.stud.,
```

```
punitive =
```

```
Prosím..vedte..do.jaké.míry.souhlasíte.nebo.nesouhlasíte.s.následující.větou...Nejlepší.způsob.ře  
šení.násilných činů.je.výrazné.zpřísnění.trestů.odnětí.svobody.pro.pachatele..)
```

```
#CONTROL
```

```
dat_control <- dat_control %>%
```

```
  dplyr::rename(age = X.U.FEFF.Kolik.je.Vám.let.,
```

```
    sex = Jaké.je.Vaše.pohlaví.,
```

```
    education = Jaké.je.Vaše.nejvyšší.dosažené.vzdělání.,
```

```
    rom = Jste.romského.původu.,
```

```
    kraj = Z.jakého.kraje.pocházíte.,
```

```
    anger = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.se.cítíte.naštvaný.,
```

```
    shame = Když.tuto.zprávu.čtete..do.jaké.míry.pocítujete.stud.,
```

```
    punitive =
```

```
  Proším..uved'te..do.jaké.míry.souhlasíte.nebo.nesouhlasíte.s.následující.větou...Nejlepší.způsob.ře  
  šení.násilných činů.je.výrazné.zpřísnění.trestů.odnětí.svobody.pro.pachatele..)
```

```
#RECODING VARIABLES -----
```

```
#sex: 0 - žena, 1 - muž
```

```
#education: 0 - neuplně základní, 1 - dokončně základní, 2 - střední bez mat, 3 - střední s mat, 4 -  
vysokoskolské
```

```
#rom: 0 - ne, 1 - ano
```

```
#kraj: 1 - Praha, 2 - Středočeský, 3 - Jihočeský, 4 - Plzeňský, 5 - Karlovarský, 6 - Ústecký, 7 -
```

```
Liberecký, 8 - Královéhradecký, 9 - Pardubický, 10 - Vysočina, 11 - Jihomoravský, 12 - Olomoucký,  
13 - Zlínský, 14 - Moravskoslezský
```

```
#ror
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate(anger = ifelse(anger == "velmi hodně", 1,
```

```
ifelse(anger == "docela dost", 0.75,  
      ifelse(anger == "středně", 0.50,  
            ifelse(anger == "trochu", 0.25,  
                  ifelse(anger == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate(shame = ifelse(shame == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(shame == "docela dost", 0.75,  
            ifelse(shame == "středně", 0.50,  
                  ifelse(shame == "trochu", 0.25,  
                        ifelse(shame == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate(punitive = ifelse(punitive == "silně souhlasím", 1,  
      ifelse(punitive == "souhlasím", 0.75,  
            ifelse(punitive == "nedokážu říct, zda souhlasím, nebo nesouhlasím",  
                  0.50,  
                  ifelse(punitive == "nesouhlasím", 0.25,  
                        ifelse(punitive == "silně nesouhlasím", 0, 0))))))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate(sex = ifelse(sex == "muž", 1, 0))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate(education = ifelse(education == "neúplné základní", 0,  
      ifelse(education == "dokončené základní", 0.25,  
            ifelse(education == "střední bez maturity", 0.50,  
                  ifelse(education == "střední s maturitou", 0.75,
```

```
ifelse(education == "vysokoškolské", 1, 0))))))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% mutate (rom = ifelse(rom == "ano", 1, 0))
```

```
dat_ror <- dat_ror %>% drop_na(kraj)
```

```
dat_ror_r <- dat_ror %>% filter(rom == 1)
```

```
dat_ror_w <- dat_ror %>% filter(rom == 0)
```

```
# row
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate(anger = ifelse(anger == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(anger == "docela dost", 0.75,  
      ifelse(anger == "středně", 0.50,  
      ifelse(anger == "trochu", 0.25,  
      ifelse(anger == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate(shame = ifelse(shame == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(shame == "docela dost", 0.75,  
      ifelse(shame == "středně", 0.50,  
      ifelse(shame == "trochu", 0.25,  
      ifelse(shame == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate(punitive = ifelse(punitive == "silně souhlasím", 1,
```

```
      ifelse(punitive == "souhlasím", 0.75,  
            ifelse(punitive == "nedokážu říct, zda souhlasím, nebo  
nesouhlasím", 0.50,  
                  ifelse(punitive == "nesouhlasím", 0.25,  
                          ifelse(punitive == "silně nesouhlasím", 0, 0))))))
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate(sex = ifelse(sex == "muž", 1, 0))
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate(education = ifelse(education == "neúplné základní", 0,  
        ifelse(education == "dokončené základní", 0.25,  
              ifelse(education == "střední bez maturity", 0.50,  
                    ifelse(education == "střední s maturitou", 0.75,  
                          ifelse(education == "vysokoškolské", 1, 0))))))
```

```
dat_row <- dat_row %>% mutate (rom = ifelse(rom == "ano", 1, 0))
```

```
dat_row <- dat_row %>% drop_na(kraj)
```

```
dat_row_r <- dat_row %>% filter(rom == 1)
```

```
dat_row_w <- dat_row %>% filter(rom == 0)
```

```
# WOW
```



```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(anger = ifelse(anger == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(anger == "docela dost", 0.75,  
        ifelse(anger == "středně", 0.50,  
          ifelse(anger == "trochu", 0.25,  
            ifelse(anger == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(shame = ifelse(shame == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(shame == "docela dost", 0.75,  
        ifelse(shame == "středně", 0.50,  
          ifelse(shame == "trochu", 0.25,  
            ifelse(shame == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(punitive = ifelse(punitive == "silně souhlasím", 1,  
      ifelse(punitive == "souhlasím", 0.75,  
        ifelse(punitive == "nedokážu říct, zda souhlasím, nebo  
nesouhlasím", 0.50,  
          ifelse(punitive == "nesouhlasím", 0.25,  
            ifelse(punitive == "silně nesouhlasím", 0, 0))))))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(sex = ifelse(sex == "muž", 1, 0))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(education = ifelse(education == "neúplné základní", 0,  
      ifelse(education == "dokončené základní", 0.25,  
        ifelse(education == "střední bez maturity", 0.50,
```

```
ifelse(education == "střední s maturitou", 0.75,  
      ifelse(education == "vysokoškolské", 1, 0))))))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% mutate(rom = ifelse(rom == "ano", 1, 0))
```

```
dat_wow <- dat_wow %>% drop_na(kraj)
```

```
dat_wow_r <- dat_wow %>% filter(rom == 1)
```

```
dat_wow_w <- dat_wow %>% filter(rom == 0)
```

```
# wor
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate(anger = ifelse(anger == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(anger == "docela dost", 0.75,  
            ifelse(anger == "středně", 0.50,  
                  ifelse(anger == "trochu", 0.25,  
                        ifelse(anger == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate(shame = ifelse(shame == "velmi hodně", 1,  
      ifelse(shame == "docela dost", 0.75,  
            ifelse(shame == "středně", 0.50,  
                  ifelse(shame == "trochu", 0.25,  
                        ifelse(shame == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate(punitive = ifelse(punitive == "silně souhlasím", 1,  
                                               ifelse(punitive == "souhlasím", 0.75,  
                                               ifelse(punitive == "nedokážu říct, zda souhlasím, nebo  
nesouhlasím", 0.50,  
                                               ifelse(punitive == "nesouhlasím", 0.25,  
                                               ifelse(punitive == "silně nesouhlasím", 0, 0))))))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate(sex = ifelse(sex == "muž", 1, 0))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate(education = ifelse(education == "neúplné základní", 0,  
                                               ifelse(education == "dokončené základní", 0.25,  
                                               ifelse(education == "střední bez maturity", 0.50,  
                                               ifelse(education == "střední s maturitou", 0.75,  
                                               ifelse(education == "vysokoškolské", 1, 0))))))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% mutate (rom = ifelse(rom == "ano", 1, 0))
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% drop_na(kraj)
```

```
dat_wor <- dat_wor %>% drop_na(age) #?
```

```
dat_wor_r <- dat_wor %>% filter(rom == 1)
```

```
dat_wor_w <- dat_wor %>% filter(rom == 0)
```

```
# CONTROL
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate(anger = ifelse(anger == "velmi hodně", 1,  
  ifelse(anger == "docela dost", 0.75,  
    ifelse(anger == "středně", 0.50,  
      ifelse(anger == "trochu", 0.25,  
        ifelse(anger == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate(shame = ifelse(shame == "velmi hodně", 1,  
  ifelse(shame == "docela dost", 0.75,  
    ifelse(shame == "středně", 0.50,  
      ifelse(shame == "trochu", 0.25,  
        ifelse(shame == "velmi málo nebo vůbec", 0, 0))))))
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate(punitive = ifelse(punitive == "silně souhlasím", 1,  
  ifelse(punitive == "souhlasím", 0.75,  
    ifelse(punitive == "nedokážu říct, zda souhlasím, nebo  
nesouhlasím", 0.50,  
      ifelse(punitive == "nesouhlasím", 0.25,  
        ifelse(punitive == "silně nesouhlasím", 0, 0))))))
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate(sex = ifelse(sex == "muž", 1, 0))
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate(education = ifelse(education == "neúplné základní", 0,  
  ifelse(education == "dokončené základní", 0.25,  
    ifelse(education == "střední bez maturity", 0.50,  
      ifelse(education == "střední s maturitou", 0.75,  
        ifelse(education == "vysokoškolské", 1, 0))))))
```

```
dat_control <- dat_control %>% mutate (rom = ifelse(rom == "ano", 1, 0))
```

```
dat_control <- dat_control %>% drop_na(kraj)
```

```
dat_control_r <- dat_control %>% filter(rom == 1)
```

```
dat_control_w <- dat_control %>% filter(rom == 0)
```

```
#Creating reduced objects by selecting needed dependent variables
```

```
#ROMA
```

```
A_r <- summarize(dat_control_r, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
  punitive_mean = mean(punitive))
```

```
B_r <- summarize(dat_wor_r, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
  punitive_mean = mean(punitive))
```

```
C_r <- summarize(dat_wow_r, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
D_r <- summarize(dat_row_r, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
E_r <- summarize(dat_ror_r, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
#WHITES
```

```
A_w <- summarize(dat_control_w, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
B_w <- summarize(dat_wor_w, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
C_w <- summarize(dat_wow_w, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
D_w <- summarize(dat_row_w, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
E_w <- summarize(dat_ror_w, anger_mean = mean(anger), shame_mean = mean(shame),  
punitive_mean = mean(punitive))
```

```
#ANALYSIS: EDA -----
```

```
dat_all <- rbind(dat_ror, dat_wor, dat_wow, dat_row, dat_control)
```

```
dat_all_eda <- dat_all %>% select(age, sex, education, rom, kraj)
```

```
#Věkové kategorie
```

```
dat_all_eda <- dat_all_eda %>% mutate(age = ifelse(age <= 19, "15-19",  
                                                ifelse(age > 19 & age < 30, "20-29",  
                                                ifelse(age >= 30 & age < 40, "30-39",  
                                                ifelse(age >=40 & age < 50, "40-49",  
                                                ifelse(age >= 50, "50+", "N/A"))))))
```

```
table_1 <- table(dat_all_eda$age)
```

```
table_2 <- table(dat_all_eda$sex)
```

```
table_3 <- table(dat_all_eda$education)
```

```
table_4 <- table(dat_all_eda$rom)
```

```
table_5 <- table(dat_all_eda$kraj)
```

```
# ANALYSIS: EDA: CORRELATIONS -----
```

```
#Create correlation matrix
```

```
dat_all_cor <- dat_all %>% select(age,sex,education,rom,anger,shame,punitive)
```

```
dat_all_cor_matrix <- dat_all_cor %>% cor(method = "spearman")
```

```
#plot correlation matrix
```

```
corrplot(dat_all_cor_matrix, method = "color",
```

```
  type = "upper", number.cex = 1, #number.cex = number size
```

```
  addCoef.col = "black", # Add coefficient of correlation
```

```
  tl.col = "black", tl.srt = 90) #tl.col = text color, tl.srt = text rotation
```

```
#ANALYSIS: TABLE MODELS: T-TESTS -----
```

```
# The p-value for the Table 1 in the article is set to 10 % so I set the confidence interval for 90 %.
```

```
# ANGER
```

```
# ROMA
```

```
#MODEL 1 = Control and B (A-B)
```

```
anger_model_1_r <- t.test(x = dat_control_r$anger, y = dat_wor_r$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 2 = B and E (B-E)
```



```
anger_model_2_r <- t.test(x = dat_wor_r$anger, y = dat_ror_r$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = B and C (B-C)
```

```
anger_model_3_r <- t.test(x = dat_wor_r$anger, y = dat_wow_r$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# WHITE
```

```
#MODEL 1 = A-D
```

```
anger_model_1_w <- t.test(x = dat_control_w$anger, y = dat_row_w$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 2 = D-C
```

```
anger_model_2_w <- t.test(x = dat_row_w$anger, y = dat_wow_w$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = D-E
```

```
anger_model_3_w <- t.test(x = dat_row_w$anger, y = dat_ror_w$anger, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# SHAME
```

```
# ROMA
```

```
shame_model_1_r <- t.test(x = dat_control_r$shame, y = dat_wor_r$shame, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 2 = B and E (B-E)
```

```
shame_model_2_r <- t.test(x = dat_wor_r$shame, y = dat_ror_r$shame, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = B and C (B-C)
```

```
shame_model_3_r <- t.test(x = dat_wor_r$shame, y = dat_wow_r$shame, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# WHITE
```

```
#MODEL 1 = A-D
```

```
shame_model_1_w <- t.test(x = dat_control_w$shame, y = dat_row_w$shame, mu = 0,  
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 2 = D-C
```

```
shame_model_2_w <- t.test(x = dat_row_w$shame, y = dat_wow_w$shame, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = D-E
```

```
shame_model_3_w <- t.test(x = dat_row_w$shame, y = dat_ror_w$shame, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# PUNITIVE
```

```
# ROMA
```

```
#Control and B
```

```
punitive_model_1_r <- t.test(x = dat_control_r$punitive, y = dat_wor_r$punitive, mu = 0,  
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 2 = B and E (B-E)
```

```
punitive_model_2_r <- t.test(x = dat_wor_r$punitive, y = dat_ror_r$punitive, mu = 0, alternative =  
"two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = C and D (C-D)
```

```
punitive_model_3_r <- t.test(x = dat_wow_r$punitive, y = dat_row_r$punitive, mu = 0, alternative  
= "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 4 = B and C (B-C)
```

```
punitive_model_4_r <- t.test(x = dat_wor_r$punitive, y = dat_wow_r$punitive, mu = 0, alternative  
= "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# WHITE
```

```
#MODEL 1 = A-D
```

```
punitive_model_1_w <- t.test(x = dat_control_w$punitive, y = dat_row_w$punitive, mu = 0,  
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE) # The p-value for  
the Table 1 in the article is set to 10 % so I set the confidence interval for 90 %.
```

```
#MODEL 2 = D-C
```

```
punitive_model_2_w <- t.test(x = dat_row_w$punitive, y = dat_wow_w$punitive, mu = 0,
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 3 = E-B
```

```
punitive_model_3_w <- t.test(x = dat_ror_w$punitive, y = dat_wor_w$punitive, mu = 0,
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
#MODEL 4 = D-E
```

```
punitive_model_4_w <- t.test(x = dat_row_w$punitive, y = dat_ror_w$punitive, mu = 0,
alternative = "two.sided", conf.level = 0.90, var.equal = TRUE, paired = FALSE)
```

```
# Analysis: Visualizaed Categorical Regression Models -----
```

```
#DATA PREPARATION
```

```
#ROMA
```

```
dat_control_r <- dat_control_r %>% mutate(groups = "A_Control")
```

```
dat_wor_r <- dat_wor_r %>% mutate(groups = "B_wor")
```

```
dat_wow_r <- dat_wow_r %>% mutate(groups = "C_wow")
```

```
dat_row_r <- dat_row_r %>% mutate(groups = "D_row")
```

```
dat_ror_r <- dat_ror_r %>% mutate(groups = "E_ror")
```

```
#WHITES
```

```
dat_control_w <- dat_control_w %>% mutate(groups = "A_Control")
```

```

dat_wor_w <- dat_wor_w %>% mutate(groups = "B_wor")

dat_wow_w <- dat_wow_w %>% mutate(groups = "C_wow")

dat_row_w <- dat_row_w %>% mutate(groups = "D_row")

dat_ror_w <- dat_ror_w %>% mutate(groups = "E_ror")

dat_all_reg_r <- rbind(dat_control_r, dat_wor_r, dat_wow_r, dat_row_r, dat_ror_r)

dat_all_reg_r_BE <- rbind(dat_wor_r, dat_ror_r)

dat_all_reg_w <- rbind(dat_control_w, dat_wor_w, dat_wow_w, dat_row_w, dat_ror_w)

dat_all_reg_w_DC <- rbind(dat_row_w, dat_wow_w)

# MAKING REGRESSION MODELS

# creating model with a dependent variable with categories of experimental groups and an
independent variable - the observed emotions and the opinion.

# The + 0 is added to remove the intercept

#ROMA

reg_anger_r <- lm(anger ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_r)

reg_shame_r <- lm(shame ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_r)

reg_punitive_r <- lm(punitive ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_r)

```

```
reg_anger_on_punitive_r <- lm(punitive ~ anger * groups + 0, dat = dat_all_reg_r_BE)
```

```
#WHITES
```

```
reg_anger_w <- lm(anger ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_w)
```

```
reg_shame_w <- lm(shame ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_w)
```

```
reg_punitive_w <- lm(punitive ~ as.factor(groups) + 0, data = dat_all_reg_w)
```

```
reg_anger_on_punitive_w <- lm(punitive ~ anger * groups + 0, dat = dat_all_reg_w_DC)
```

```
# Plotting -----
```

```
p1 <- sjPlot::plot_model(reg_anger_r, type = "pred")
```

```
#p1[[1]] + scale_y_continuous(limits = c(0, 1)) + geom_line() --- kdyby vadilo, že y-axis není od 0  
do 1, což však v originální studii není.
```

```
sjPlot::plot_model(reg_shame_r, type = "pred", title = "Průměrná míra studu pro jednotlivé  
experimentální skupiny")
```

```
sjPlot::plot_model(reg_punitive_r, type = "pred", title = "Průměrná míra kárné tendence pro jednotlivé experimentální skupiny")
```

```
sjPlot::plot_model(reg_anger_on_punitive_r, type = "int", axis.title = "Podpora zpřísnění trestu", title = "Vliv hněvu na kárné tendence", legend.title = "Group", colors = c("blue","red"))
```

```
sjPlot::plot_model(reg_anger_w, type = "pred", title = "Průměrná míra hněvu pro jednotlivé experimentální skupiny")
```

```
sjPlot::plot_model(reg_shame_w, type = "pred", title = "Průměrná míra studu pro jednotlivé experimentální skupiny")
```

```
sjPlot::plot_model(reg_punitive_w, type = "pred", title = "Průměrná míra kárné tendence pro jednotlivé experimentální skupiny")
```

```
sjPlot::plot_model(reg_anger_on_punitive_w, type = "int", axis.title = "Podpora zpřísnění trestu", legend.title = "Group", colors = c("blue","red"))
```

```
#save_plot(filename = "corrplot_fig.png", width = 12, height = 9, dpi = 300)
```